

İnsan Ticareti ve Organize Suça Karşı Mücadele – Aşama 2 (THB/IFS/2)

İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARI İÇİN SİĞİNMAEVLERİ VE YARDIM MERKEZLERİNİN YÖNETİM KILAVUZU

Aralık 2017

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir ve Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) önderliğindeki uluslararası bir konsorsiyum tarafından aşağıdaki kuruluşlar ile ortak olarak yürütülmektedir:

**İnsan Ticareti ve Organize Suça
Karşı Mücadele – Aşama 2 (THB/IFS/2)**

**İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARI
İÇİN SİĞİNMAEVLERİ VE YARDIM
MERKEZLERİNİN YÖNETİM KILAVUZU**

Aralık 2017

Bu kılavuz Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilen ve FEI ve FIIAPP ortaklığında ICMPD tarafından yönetilen “İnsan Ticareti ve Organize Suç ile Mücadele - Aşama 2” projesinin bir parçası olarak geliştirilmiştir.

Bu kılavuz Avrupa Birliği'nin yardımları ile oluşturulmuştur. İçerikleri yalnızca yazarlarının sorumluluğundadır ve hiçbir şekilde Avrupa Birliği veya ICMPD'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Bu kılavuz daha önce Azerbaycan Cumhuriyeti'ndeki ülkeye özel koşulları göz önünde bulundurarak Azerbaycan Cumhuriyeti'ndeki ilgili paydaşlar için geliştirilmiş olan ilk versiyonu temel almaktadır. Bu kılavuz Türkiye Cumhuriyeti'nin yasal ve kurumsal çerçevesinde uygulanabilir olmak için adapte edilmiştir.

Yazarlar: Elvira Mruchkovska (orijinal versiyonu)

Fulya Memişoğlu (Türkiye ile ilgili adaptasyonlar)

Not: Ek 13 ve Ek 14 hariç ekler bölümünde sunulan belgeler ve formlar STK Clean World (Azerbaycan) tarafından geliştirilmiştir ve yalnızca örnek teşkil etmek için sunulmuştur.

International Centre for Migration Policy Development (ICMPD)
Gonzagagasse 1,5th floor 1010 Vienna, Austria
www.fightagainstrafficking.org
www.icmpd.org

Grafik Tasarım

Zeynep Aslan KESMÜK | m.zeynepaslan@gmail.com

Baskı

Pozitif Matba Çamlıca Mahallesi Anadolu Bulvarı 145. Sokak 10/19 Yenimahalle/ANKARA
Tel: 0312 397 00 31 | Faks: 0312 397 86 12 | E-Posta: pozitif@pozitifmatbaa.com

İÇİNDEKİLER

	GİRİŞ	05
	TANIMLAR	09
1	İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARININ ÜLKE VE BÖLGE BAZINDA YARDIM ALMALARI VE YÖNLENDİRME SİSTEMİNİN DÂHİLİ BİR PARÇASI OLARAK SIĞINMAEVLERİ	13
	1.1 Mağdurları sığınmaevleri ve geçici konaklama hizmetleri konusunda bilgilendirme	14
	1.2 İnsan ticareti mağdurlarına destek veren sığınmaevleri için hizmet standartları	15
	1.3 Sığınmaevi güvenliği	15
	1.4 Sığınmaevi tesisleri	17
2	İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARI İÇİN REHABİLİTASYON HİZMETLERİ	19
	2.1 İnsan ticareti mağdurlarının tespit edilmesi	20
	2.2 İlk görüşme	24
	2.3 İhtiyaç değerlendirmesi, yardım planlaması ve vaka yönetimi	28
3	SIĞINMAEVİ PERSONELİ	35
	3.1 Ana personel üyeleri ve görevleri	35
	3.2 Yönetim aracı olarak denetim	38
	3.3 Profesyonel tükenmişlik sendromu	41
4	İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARINI DESTEKELEMEK İÇİN YÖNLENDİRMELER VE ORTAK FAALİYETLER	45
	KAYNAKÇA	51
	EKLER	53

GİRİŞ

İnsan ticareti uluslararası hukuk tarafından korunan insan haklarının ihlalini teşkil eder. İnsan ticaretine küresel ve bütün bir karşılık vermek hem ulusal hukuku hem de uluslararası hukuku gerektirir. Ekonomik dengesizlik, askeri çarpışmalar ve küresel boyutta meydana gelen başka süreçler sadece göçün değil, aynı zamanda insan ticaretinin ana sebepleridir. İnsanları başka ülkelere iten kilit sebepler istihdam ve yaşayacak güvenli bir yer arayışı ve ekonomik asgari geçimi içerir ve bunların her biri yasal ve düzensiz göç süreçlerini hızlandırır.

Türkiye insan ticaretinin her boyutu ile mücadele etmek için önemli adımlar atmıştır. Devletin çalışmaları hem insan ticareti yapanlara yasal takibatta bulunmayı hem de insan ticareti mağdurlarını tespit edip onlara destek olmaya odaklanmaktadır. Türkiye, suç önlenmesi, teşhis, insan ticareti mağdurlarına yardım faaliyetlerini yönetmek için bir insan ticareti ile mücadele çerçevesi ve ayrıca ilgili devlet birimleri ve hükümet dışı organizasyonlarla iş birliği için bir politika tesis etmiştir. 2003 yılında Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesini ve Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Ek Protokolü kabul ettiğinden beri Türkiye ulusal mevzuatlarını sözleşme ve diğer ilgili uluslararası normlarla uyumlu hâle getirmek için gerekli adımları atmıştır. En son gelişme 2 Mayıs 2016 tarihinde Türkiye'nin Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesini kabul edip ardından sözleşmeyi ulusal kanunu olarak uygulamaya geçirmiş olmasıdır.

Kilit yasal ve yönetsel tedbirler aşağıda özetlenmiştir ve özellikle Türkiye'nin Ulusal Yönlendirme Mekanizması'nın gelişimini içermektedir.¹

- Türkiye 9 Ağustos 2002 tarihinde 765 sayılı Ceza Kanunu'nun 201/b Maddesi'nin yürürlüğe girmesi ile ve daha sonra 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı yeni Ceza Kanunu'nun 80. Maddesi ile, insan ticaretinin suç teşkil ettiğini beyan etmiştir. 19 Aralık 2006 tarihinde Ceza Kanunu'na yapılan bir değişiklikle zorla fuhuş yaptırmak insan ticaretinin kapsamına alındı.²
- 2002'de Dışişleri Bakanlığının koordinasyonu ile İnsan Ticareti ile Mücadele Ulusal Görev Gücü kurulmuştur. Ulusal Görev Gücü ilk Ulusal İnsan Ticareti ile Mücadele Eylem Planı'nı Mart 2003'te kabul etmiştir.³
- Sağlık Bakanlığı 26 Nisan 2004 tarihinde insan ticareti mağdurlarının ücretsiz tıbbi bakımının yasal düzenlemelerini tesis eden 6679 2004/62 sayılı Sirküler'i yürürlüğe sokmuştur.

1 Bakınız, 'Türkiye'nin İnsan Ticareti ile Mücadelesi', Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkey's-fight-against-human-trafficking_917_1065_1409, (en son 15 Kasım 2017 tarihinde erişildi).

2 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu; bu adresten erişilebilir: http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=77393&p_country=TUR&p_classification=01.04; Türkçede bu adresten erişilebilir: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm> (en son 08/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

3 'İnsan Ticaretinde Türkiye', Dışişleri Bakanlığı web sitesi, bu adresten erişilebilir: <http://www.mfa.gov.tr/turkey-on-trafficking-in-human-beings.en.mfa> (en son 08/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

- 28 Şubat 2003'ten beri yürürlükte olan 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun yabancılar için çalışma izni alınması sürecini düzenlemekte, kayıt dışı çalışmanın cezasını ağırlaştırmakta ve sistemi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının altında merkezileştirmektedir.⁴
- İçişleri Bakanlığı aşağıdaki önemli sirkülerleri yürürlüğe sokmuştur:
 - İnsan ticareti mağdurlarını korumakla yükümlü kurumların görevlerini düzenleyen 46114 sayılı Sirküler (26 Şubat 2004);
 - İnsan ticareti mağdurları için kurulan İstanbul'daki İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı STK'sının sığınmaevi üzerine 165347 sayılı Sirküler (10 Eylül 2004);
 - İnsan ticareti mağdurları için 157 acil durum yardım hattının yönetimini düzenleyen 96996 sayılı Sirküler (27 Mayıs 2005);
 - İnsan ticareti mağdurları için kurulan Ankara'daki Kadın Dayanışma Vakfı STK'sının sığınmaevi üzerine 197559 sayılı Sirküler (21 Kasım 2005).
- Türkiye'nin insan ticaretine karşı mücadele üzerine yasal ve yönetim sistemi üzerine tüm ilgili sirkülerleri bir araya getiren 74 sayılı Sirküler (27 Ekim 2006).⁵
- İnsan ticareti mağdurları için sığınmaevleri İstanbul'da (23 Nisan 2004), Ankara'da (1 Kasım 2005), ve Antalya'da (1 Kasım 2009) açıldı. Şu anda üç sığınmaevi bulunmaktadır ve toplam 28 kişilik kapasiteleri bulunmaktadır (İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı, Ankara Büyükşehir Belediyesi sığınmaevi ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Kırıkkale sığınmaevi).⁶
- 5395 sayılı Türk Çocuk Koruma Kanunu 3 Temmuz 2005'te çıkarılmıştır.⁷
- 3 Haziran 2003'te 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda yapılan bir değişiklik ile evlilik yolu ile Türk vatandaşlığı alma işlemine üç yıllık bir denetim süresinin olması şart koşuldu. Bu şart 29 Mayıs 2009'da yürürlüğe giren 5901 sayılı yeni Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda sürdürüldü.⁸
- Haziran 2009'da, Ulusal Görev Gücü tarafından geliştirilen ikinci Ulusal Eylem Planı Başbakanlık tarafından onaylandı. Şubat 2013'te, Ulusal Görev Gücü'nün koordinasyonu İçişleri Bakanlığından Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne devredildi. Ulusal Görev Gücü'nün son toplantısı Aralık 2014'te yapıldı.⁹

4 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun, bu adresten erişilebilir: <http://turkishlaborlaw.com/work-permits-in-turkey/work-permit-law/>; Türkçede bu adresten erişilebilir: <http://www.goc.gov.tr/files/files/4.pdf> (en son 08/2017 tarihinde erişilmiştir).

5 'Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı', Göç İdaresi Genel Müdürlüğü web sitesi. Türkçede bu adresten erişilebilir: http://www.goc.gov.tr/icerik6/manual-regarding-human-trafficking-crime-in-turkish-law_915_1028_1339_icerik (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

6 'Göç İstatistikleri: İnsan Ticareti Mağdurları', Göç İdaresi Genel Müdürlüğü web sitesi. Bu adresten erişilebilir: http://www.goc.gov.tr/icerik6/victims-of-human-trafficking_915_1024_4749_icerik (en son 08/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

7 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, bu adresten erişilebilir: <http://www.lawsturkey.com/law/juvenile-protection-law-5395/>; Türkçede bu adresten erişilebilir: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf> (en son 08/11/2017 tarihinde erişilmiştir);

8 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu, bu adresten erişilebilir: [http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/TUR Turkish citizenship law 2009 \(English\).pdf](http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/TUR Turkish citizenship law 2009 (English).pdf); Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi (No. 27256), 12.06.2009. Türkçede bu adresten erişilebilir: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/06/20090612-1.htm> (en son 08/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

9 Dışişleri Bakanlığı web sitesi, bu adresten erişilebilir: <http://www.mfa.gov.tr/turkey-on-trafficking-in-human-beings.en.mfa> (en son 08/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

- 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20 Mayıs 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.¹⁰
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının tasarladığı Kadın Sığınmaevleri Açma ve İşletme Yönetmeliği 5 Ocak 2013'te yürürlüğe girdi.¹¹
- 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 11 Nisan 2013'te yürürlüğe girmiştir.¹² Göç İdaresi Genel Müdürlüğü altında İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesini tesis etmiştir.
- İnsan Ticareti ile Mücadele ve Mağdurları Koruma Yönetmeliği (Yönetmelik) 17 Mart 2016'da yürürlüğe girmiştir.¹³
- 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu 28 Temmuz 2016'da 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzni Hakkında Kanun'un yerine yürürlüğe gitmiştir.¹⁴

İnsan ticareti mağdurları güvenli ve emniyetli bir hayat kurmak için gerekli becerilerle etkili bir şekilde topluma tekrar katılabilmek için desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Etkili bir destek sistemi mağdurların özel koşullarını ele alan doğru zamanda, kaliteli destek verebilecek **yetkili devlet kurumlarının ve devlet dışı kurumlarının** bir şebekesini gerektirir.

Tespit edilen mağdurların büyük çoğunluğu geçici konaklamaya ve yardıma ihtiyaç duymaktadırlar. **Sığınmaevleri** farklı şekillerde şiddet, tehdit, baskı ve suistimale maruz kalmış insanlara koruma ve anında yardımın verildiği yerlerdir.

Bu kılavuz insan ticareti mağdurlarına yardım eden kurumlar ve organizasyonlar için hazırlanmıştır ve sığınmaevleri tarafından bir rehber olarak kullanılabilir. Ayrıca öğrenciler ve lise sonrası eğitim kurumlarında sosyal hizmet görevlileri eğiten profesörler için hazırlanmıştır.

Bu kılavuzun amacı merkezlere, sığınmaevlerine ve destek çalışanlarına kapsamlı ve duyarlı destek hizmetleri sunmalarında yardım ederek insan ticareti mağdurlarının menfaatlerini korumak ve desteklemektir.

Bu kılavuzun hedefleri aşağıdaki gibidir:

- İnsan ticareti mağdurları oldukları düşünülen yetişkinler ve çocuklar ile ilgili yasal ve idari yapıların hizmet sağlayıcılarının bilgi düzeyini yükseltmek.

10 Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi (No. 28239), 20.03.2012. Türkçede bu adresten erişilebilir: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

11 Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi (No. 28519), 05.01. 2013. Türkçede bu adresten erişilebilir: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

12 Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi (No. 28615), 11.04.2013. Türkçede bu adresten erişilebilir: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>; başka diller için Göç İdaresi Genel Müdürlüğü web sitesine bakınız, bu adresten erişilebilir: http://www.goc.gov.tr/icerik/law-on-foreigners-and-international-protection-lfip_913_975 (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

13 Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi (No. 29656), 17.03.2016. Türkçede bu adresten erişilebilir: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-9.htm> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

14 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu, bu adresten erişilebilir: http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=103259&p_count=1&p_classification=17; Türkçede bu adresten erişilebilir: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6735.pdf> (en son 08/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

- İnsan ticareti mağdurlarına yardım edip haklarını koruyan tüm kurumların, organizasyonların ve sığınmaevi çalışanlarının verdikleri hizmetleri geliştirmek.
- İnsan ticareti mağdurları, aileleri ve tehlikedeki insanlarla çalışan çeşitli devlet kurumları ve devlet dışı kurumlar arasında bilgi alışverişini sağlamak.
- İnsan ticareti mağdurlarına sığınma imkânı ve geçici konaklama sunmak konusunda aktif olan tüm devlet kurumları ve devlet dışı organizasyonlar için riayet edilecek profesyonel bir hizmet standardı sunmak.

TEŞEKKÜR BÖLÜMÜ

Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığının Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne bu kılavuzun geliştirilmesindeki yardımlarından dolayı teşekkürlerini sunar.

TANIMLAR

Tehlikedeki bir durumun suistimali

“Gücün veya tehlikedeki bir durumun suistimali” 2000 İnsan Ticareti Protokolü’nde insanların suistimal durumlarına sokulup, taşınıp, alınabilecekleri vs. bir yöntem olarak geçmektedir. Bir araç olarak yalnızca yetişkinlerin ticareti vakalarında uygulanabilir. Protokolün hazırlık çalışmaları, tehlikedeki bir durumun suistimalinin, kişinin söz konusu suistimale boyun eğmekten başka gerçek ve kabul edilir bir seçeneğinin olmadığı tüm durumlar olduğu yönünde izah edici bir not içermektedir. UNODC tehlikede olmanın bir örneğini şu şekilde sunar: “Tehlikedeki kişiler, yaş, cinsiyet, fiziksel veya zihinsel durumlardan dolayı veya sosyal, ekonomik, etnik ve/veya kültür koşullarından dolayı onlara hukuken tanınan haklarını adalet sisteminin önünde kullanmaları özellikle zor olan insanlar olarak tanımlamıştır. Bu durumlar tehlikede olma durumlarını teşkil edebilir: yaş, engelli olmak, yerli toplumlara veya azınlıklara ait olmak, mağduriyet, göç ve ülke içinde yerinde edilme, yoksulluk, cinsiyet ve hürriyetten yoksun kılınma. Her ülkedeki tehlikedeki insanların özel tanımı, onların belli karakteristiklerine ve hatta sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeylerine göre değişmektedir.”¹⁵

Çocuk

Geçerli kanun uyarınca reşitlik daha erken verilmediği sürece 18 yaşının altındaki her insan;¹⁶

Çocuk suistimali

Yasa dışı veya suç faaliyetleri için bir çocuk almak (dilencilik, uyuşturucu üretimi veya fuhuş dâhil); çocukları silahlı çatışmalarda kullanmak; ülke yasaları veya yetkilileri tarafından tanımlanmış olan doğası gereği ya da durumun koşulları gereği sağlıklarına veya güvenliklerine zarar vermesi olası işlerde çocukları çalıştırmak; bir çocuğun asgari çalışma yaşında olmadığı bir işte veya istihdamda işe alınması veya çalıştırılması; diğer suistimal türleri; yasa dışı evlat edinme;¹⁷

Çocuk işçiliği

Doğası veya koşulları gereği çocuğa psikolojik, fiziksel, sosyal ve ahlaki olarak zarar vermesi muhtemel olan ücretli veya ücretsiz iş ve faaliyetler (hizmetler dâhil);¹⁸

15 UNODC, Vaka Makalesi: Tehlikedeki bir insanın suistimali ve insan ticaretinin tanımı kapsamında başka “yöntemler”, Nisan 2013

16 BM Çocuk Hakları Sözleşmesi (BM Genel Kurulu tarafından 20.11.1989 tarihinde kabul edilen 44/25 sayılı karar)

17 Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi ve İlgili Protokolleri

18 17 Haziran 1999’da kabul edilen 182 sayılı ILO En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi

Çocuk fuhşu	Ödemeyi, bedeli veya taahhüdü çocuğun veya üçüncü bir kişinin almasına bakılmaksızın bir çocuğun bir ödeme veya herhangi bir bedel veya taahhüt karşılığında cinsel faaliyetlerde kullanılması; ¹⁹
Hedef ülke	Düzenli veya düzensiz göç girişiminin bir parçası olarak kişinin vardığı veya varmayı hedeflediği ülke;
Menşe ülke	Kişinin düzenli veya düzensiz göç girişimini başlattığı ülke;
Borç köleliği	Kişinin gerçek veya hayali borçları ödemesini imkânsız kılarak kişiyi köleleştirmek; ²⁰
Suistimal	Suistimal insan ticaretinin amacı olarak merkezi konumdadır. Ancak suistimalin daha net bir şekilde tanımlanması gerekir. Palermo Protokolü'nün insan ticareti ile bağdaştırdığı suistimal türleri bir dizi uluslararası sözleşme ile tanımlanmıştır. "Başkalarının fuhşunu sömürme" bir seks faaliyeti için fuhşa zorlanan birine müşteri tarafından verilen paranın tamamını işverenin aldığı vakalardır. ²¹ Cinsel suistimal, fuhuş ve pornografi çekimi durumlarındaki suistimal gibi ticari cinsel suistimleri ifade eder ancak protokolda açıkça tanımlanmamış başka durumları da içermektedir. "Kölelik veya kölelik gibi uygulamalar" ve "esaret", özellikle insanlara başkalarının "sahip" olmadığı durumlarda, kişinin yaptığı işin aldığı borçtan çok daha değerli olmasına rağmen borcunu ödemek için çalışmaya zorlandığı "borç köleliği" gibi durumlarda insanların çalışmaya zorlanmasıdır. ²² Bir suistimal şekli olarak "organ alımı" canlı donörlerin paraya karşılık (veya ailelerinin para almasına karşılık) bir hastaya böbrek, vücut sıvıları gibi organ bağışlamalarını içeren organ nakili vakalarıdır. Türkiye Cumhuriyeti Ceza Kanunu'nun 80. (1) Maddesi'nde belirtilen yöntemlerin kullanıldığı durumlarda insan ticareti mağduru rızasının olup olmaması önemli değildir; ²³
Zorla çalıştırma (iş mahkûmiyeti)	Zorla çalıştırma (iş mahkûmiyeti) – Söz konusu kişinin gönüllü olmadığı ve herhangi bir cezanın uygulanması tehdidi ile kişinin yapmaya zorlandığı tüm çalışmalar ve hizmetler. ²⁴
İnsan taciri	İnsan ticaretini kolaylaştıran veya insan ticaretine yardımcı olan herhangi bir faaliyette bulunan kişi veya tüzel kişilik;
İnsan ticareti mağdurlarının tespiti	Kişinin insan ticareti mağduru olup olmadığını tespit etmek amaçlı yapılan bilgi toplama süreci;

19 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen 44/25 sayılı çocukların satışı, çocuk fuhşu ve çocuk pornografisi konulu Çocuk Hakları Sözleşmesi Opsiyonel Protokolü

20 30 Nisan 1957 tarihinde yürürlüğe giren Köleliğin, Köle Ticaretinin ve Köleliğe Benzer Uygulama ve Geleneklerin Ortadan Kaldırılmasına Dair Ek Sözleşme

21 Başkalarının fuhşunu sömürme, 1949 tarihli BM İnsan Ticaretinin ve Başkasının Fuhşunu Sömürmenin İlgası Hakkındaki Sözleşmenin konusudur.

22 Borç köleliği ve başka türlü kölelik durumları 1956 tarihli BM Köleliğin, Köle Ticaretinin ve Köleliğe Benzer Uygulama ve Geleneklerin Ortadan Kaldırılmasına Dair Ek Sözleşme tarafından tanımlanmış ve yasaklanmıştır.

23 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, Madde 80(2)

24 0930 tarihli 29 sayılı ILO Zorla Çalıştırma Sözleşmesi, Madde 2

Göçmen kaçakçılığı	Doğrudan veya dolaylı yoldan finansal veya başka türlü bir maddi fayda sağlamak için kişinin vatandaşı veya kalıcı ikamet edeni olmadığı bir ülkeye yasa dışı girişini sağlamak; ²⁵
Ulusal Yönlendirme Mekanizması	Ülkelerin insan ticareti mağdurlarının insan haklarını koruyup destekleme yükümlülüklerini yerine getirdikleri ve devlet dışı organizasyonlarla stratejik ortaklık ile çalışmalarını koordine ettikleri bir iş birliği çerçevesi; ²⁶
Travma sonrası stres bozukluğu	Travmatik stres geçirmiş insanları etkileyebilen bir zihin sağlığı hastalığı;
Kölelik	Kişiyi tüm sahiplik haklarının veya herhangi bir sahiplik hakkının uygulandığı durum veya hâl; ²⁷
İnsan Ticareti	AB Palermo Protokolü gereğince: (a) “İnsan ticareti” suistimal etmek amacıyla başka bir kişinin kontrolünü elinde bulunduran bir kişinin rızasını elde etmek için ödeme veya faydalar sağlamak veya tehdit, zorlama veya başka türlü bir baskı, kaçırma, sahtekârlık, dolandırma, gücün suistimali veya tehlikedeki bir durum suistimali ile kişilerin alınması, taşınması, transfer edilmesi, gizlenmesi veya teslim alınması anlamına gelmektedir. Suistimal başkalarının fuhşunun yaptırılması veya başka türlü cinsel suistimaller, zorla çalıştırma veya hizmet verme, kölelik veya kölelik benzeri uygulamalar, iş mahkûmiyeti veya organ alımını içerir ancak bununla sınırlı kalmamaktadır; (b) Bu maddenin (a) bendinde belirtilen yöntemlerin herhangi birinin kullanıldığı durumlarda (a) bendinde belirtilen suistimalin amaçlarıyla insan ticaretinden mağdur olan birinin rızasının olması önemsiz sayılacaktır; (c) Bu maddenin (a) bendindeki yöntemleri içermese de bir çocuğun alımı, taşınması, transfer edilmesi, gizlenmesi veya teslim alınması “insan ticareti” olarak değerlendirilecektir; (d) “Çocuk” kelimesi 18 yaşının altındaki herhangi bir kişi anlamına gelmektedir. ²⁸
İnsan ticareti mağdurları	İnsan ticaretine maruz kalan veya maruz kaldığı düşünülen insanlar.

25 15.11.2000 tarihinde BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen 55/25 sayılı Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek, Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol, Madde 3

26 Sınıraşan bir yönlendirme mekanizmasının geliştirilmesi için kılavuz, ICMPD, Viyana 2009; OSCE Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (ODIHR) İnsan Hakları Mağdurları için Ulusal Yönlendirme Mekanizmaları. İnsan Ticareti Mağdurlarının Haklarını Korumak için Ortak Çaba, Pratik bir El Kitabı, Varşova, 2004, sayfa 19–21

27 09.03.1927 tarihinde yürürlüğe giren Kölelik Sözleşmesi, Madde 1(1). 7.7.1955 tarihinde yürürlüğe giren düzeltilmiş sözleşme.

28 Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve Protokolleri

İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARININ ÜLKE VE BÖLGE BAZINDA YARDIM ALMALARI VE YÖNLENDİRME SİSTEMİNİN DÂHİLİ BİR PARÇASI OLARAK SIĞINMAEVLERİ

İnsan ticareti, insan haklarının ve temel özgürlüklerin en büyük ihlallerinden biridir. Herkesin güvenlik, özgürlük, saygı, kişisel bütünlük, sosyal koruma, çalışma, dinlenme ve serbest dolaşım hakkı vardır. Hepimizin işkenceye veya zalim, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye maruz kalmama hakkımız vardır.

Mağdurun tekrar entegre edilmesi için bir yer seçmede ilk düşünülmesi gereken şey mağdurun güvenliğidir. Mağdurun normal bir hayata dönebilmesi için mağdura saygılı davranıp ona destek olmak şarttır.

Maalesef, mağdurlar sosyal inançlarından dolayı maruz kaldıkları suistimal, aşağılayıcı muameleler veya yapmaya zorlandıkları faaliyetler yüzünden ayıplanabilecekleri için veya mağdurun yakın sosyal grubu asıl insan ticareti durumu ile bağlantılı olabileceği için bir mağdurun ailesi, arkadaşları ve eski sosyal grubu tespit edilen mağdurlara gerekli olan güvenliği sağlamaya uygun olmayabilirler. **Bu yüzden sığınmaevleri insan ticareti mağdurlarına yardım sisteminin vazgeçilemez bir parçasıdır.**

Mağdurların güvenliklerini ve temel ihtiyaçlarını sağlamak için sığınmaevi veya geçici sığınma hizmetleri belirli prensipler ve standartlara dayanmalıdır. Türkiye’de İnsan Ticareti ile Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik gereğince Göç İdaresi Genel Müdürlüğü insan ticareti mağdurları için sığınmaevleri tesis edip idare etmekten veya idarelerini üçüncü partilerle bir anlaşma ile başkasına yaptırmaktan sorumludur. Sığınmaevleri haftada yedi gün yirmi dört saat çalışmak zorundadırlar. Tespit edilen mağdurlar ve mağdur oldukları düşünülen kişiler Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün idare ettikleri sığınmaevlerinde barındırılır. Bunun mümkün olmadığı durumlarda kamu kuruluşları, yerel idareler ve devlet dışı organizasyonların idare ettikleri belirli sığınmaevlerine yerleştirilirler. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü alım/nakil merkezleri insan ticareti mağdurlarına ön tespit, tespit, sığınmaevlerine yönlendirme veya gönüllü ve güvenli dönüş işlemleri yapılırken geçici konaklama hizmetleri sunabilirler. Yukarıda bahsedilen kurumların sığınmaevi hizmetleri veremediği durumlarda yabancı insan kaçakçılığı mağdurları için alım/nakil merkezlerinde ayrı alanlar tesis edilir (*Bakınız, 2.7 Yabancı ya da vatandaşlığı olmayan insan ticareti mağdurlarının rehabilitasyonu*).²⁹

29 Madde 25 ‘Sığınmaevleri’ ve Madde 26 ‘Sığınmaevlerine yönlendirme’, İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik

İnsan ticareti mağdurlarının tespiti sürecinde insan ticareti mağdurlarının acilen konaklamaya ihtiyaçları olabilir. Yetkili makam hangi tür sığınmaevinin mağdur için uygun olduğuna karar verir ve var olan bir ön anlaşmaya dayanarak mağduru sığınmaevine resmi olarak yönlendirir. Bir sığınmaevi personeli (sığınmaevinin müdürünün talimatları doğrultusunda) gerektiğinde bir güvenlik personeli eşliğinde mağduru sığınmaevine götürür.

Aşağıdaki liste sığınmaevlerine erişim ihtiyacı olabilecek mağdur türlerinin örneklerini içerir:

- Mağdur olan kadınlar;
- Çocukları olan yetişkin mağdurlar;
- Mağdur olan erkekler;
- Mağdur olan çocuklar;
- Yabancı mağdurlar (ülkesine iade edilmeye gönüllü olan ya da geçici konaklama arayanlar dâhil).

1.1 Mağdurları sığınmaevleri ve geçici konaklama hizmetleri konusunda bilgilendirme

Mağdurları sığınmaevleri ve geçici konaklama hizmetleri konusunda bilgilendirme yardım sürecinin gerekli adımlarından biridir. Yalnızca uzman devlet dışı kurumların ve sosyal koruma tedbirleri uygulayan kurumların aktif katılımını değil, ayrıca tıp ve eğitim hizmetleri sağlayan ve böylelikle dolaylı yoldan insan ticareti ile mücadeleye katkıda bulunan devlet kurumlarını da içermelidir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü mağdur tespit sürecini tamamladığı zaman mağdurlar yardım ve destek hizmetlerinin müsaitliği konusunda bilgilendirilirler. Mağdurlara sığınmaevinde konaklama hakları konusunda bilgi verilmelidir. Bu bilgi mağdurun anadilinde veya anlayabildiği başka bir dilde verilmelidir.³⁰

Tespit edilen mağdurların sığınmaevi konaklamasından yararlanıp yararlanmayacağını seçme hakkı vardır. Tekrar insan ticaretine maruz kalma veya tehlikede olma riskleri varsa devlet, mağdurun menşe ülkesine bakmaksızın iyi eğitim almış personeli olan güvenli konaklama veya sığınmaevi sunmak zorundadır. Sığınmaevinin adresi kamudan gizli tutulmalıdır. (Bakınız, 1.3 Sığınmaevi güvenliği).

Sığınmaevi veya geçici konaklama hizmetlerine erişim hakkı konusunda bilgi, mağdur oldukları düşünülen insanları veya tehlikedeki grupları tespit edip destekleyen organizasyonların bilinç artırma etkinliklerinde yer almalıdır.

30 Madde 26 (12), İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik

1.2 İnsan ticareti mağdurlarına destek veren sığınmaevleri için hizmet standartları

Sığınmaevleri standart hizmet prensiplerine riayet eder ancak kaynakları, kabiliyetleri ve destekledikleri mağdurların ihtiyaçlarına göre hizmetlerini ve hizmet sunma süreçlerini uyarlamalıdır.

Tüm sığınmaevleri aşağıdaki hedeflere ulaşmaya çalışmalıdır:

- Tüm mağdurlar için güvenli ve emniyetli bir geçici yaşam alanı sağlamak;
- Sığınmaevi personeli için güvenli ve emniyetli bir çalışma ortamı sağlamak;
- Başka çalışanlarla ve insan ticareti mağdurlarına yardım eden başka organizasyonlardan hizmet sağlayıcılarla iş birliği içinde çalışan iyi eğitilmiş personel tutmak;
- İhtiyaç değerlendirmesi ve kişiye özel rehabilitasyon planları gereğince insan ticareti mağdurlarına yardım için bütün bir yaklaşım geliştirmek;
- Kilit ortaklarla (organizasyonlar) iş birliği ile insan ticareti mağdurlarına yardımı geliştirmek;
- Yardım süreci ve insan ticareti mağdurlarının rehabilitasyonunda insan odaklılığı altta yatan ana değer olarak teşvik etmek.

Yukarıda bahsi geçen hedeflerin çerçevesinde idari düzenlemeler ve işlemler sığınmaevleri arasında farklılık gösterebilir. Sığınmaevleri, sığınma hizmeti sağlamada o andaki kapasitelerine göre hizmet verdikleri mağdur türünü kısıtlayıp faaliyetlerini düzenlemek konusunda yetkilidirler. Örneğin, sığınmaevleri yalnızca kadınlara, çocuklara veya çocukları olan erkek ve kadınlara hizmet verebilirler (Bu durum genellikle başkent dışında, sığınmaevlerinin karışık gruplara hizmet verdikleri alanlarda daha az yaygındır). Personelin müsaitliği ve deneyimi, konaklama kaynakları ve bölgede hizmet için olan talep, hizmet kapasitesini etkileyebilecek durumlara dâhildir.

Sığınmaevi tesisleri nispeten küçük olabilir (örneğin birkaç odası olan daireler ya da müstakil çok katlı binalar). Hastaneler ve dinsel toplumlar ortaklığında sığınmaevi tesis etme uygulaması vardır. Bazı durumlarda sığınmaevleri ev içi şiddet mağdurlarına da destek verir. Bu durumun geçerli olduğu yerlerde başka türlü müşterileri korumak için ek önlemler alınmalıdır (Bakınız, İnsan ticareti ve ev içi şiddet arasındaki benzerlikler). İnsan ticareti mağduru olan çocuklar, çocuklar için özellikle belirlenmiş sığınmaevlerinde ya da daha fazla güvenlik ve emniyet önlemleri olan rehabilitasyon merkezlerinde barındırılabilir (Bakınız, 2.6 İnsan ticareti mağduru olan çocuklar için destek).

1.3 Sığınmaevi güvenliği

Tüm sığınmaevi çalışanlarının güvenlikleri ve sağlıkları özellikle önemlidir. İnsan ticareti, ciddi yasal cezaları olan ve faileri için son derece kârlı olan ciddi bir organize suç türüdür. Böylece çok kârlı ve çok riskli bir suçtur ve faileri tespit edilmiş mağdurlara baskı yaparak yasal işlemleri etkilemeye, mağdurlara ve sığınmaevi personeline karşı saldırıda bulunmaya veya işlerini korumak için tespit edilen mağdurların tekrar ticareti yapmaya çalışabilirler. Bu yüzden sığınmaevleri hem insan ticareti mağdurları için hem de personel için sığınmaevleri güvenli olmalıdır. Sığınmaevi-

nin yeri gizli olmalıdır. Binalar işaretli olmamalıdır: Binanın bir sığınmaevi olduğunu ilan eden bir tabela olmamalıdır. Sığınmaevinin adresleri yayımlanmamalıdır. İdeal olarak sığınmaevlerinde güvenlik görevlileri ya da polis ihbar sinyali olmalıdır. Sığınmaevinde konaklayanların güvenlik kurallarına riayet etmeleri son derece önemlidir. (*Bakınız, Ek 5*).

Sığınmaevi personelinin güvenliğini etkileyen en büyük faktör mağdurların sığınmaevindeyken hareketleridir. Sığınmaevinde konaklayan herkese sığınmaevi kurallarının bir nüshası anlayabileceği bir dilde verilmelidir ve bu kurallara riayet etmeleri istenmelidir.³¹ Çocuklar söz konusu olduğunda bu kurallar bir oyun hâline getirilebilir ve kapılara konabilir.

Mağdurların ve sığınmaevi personelinin güvenliğini sağlamak için tesislere ziyaretçi kabul edilmemelidir.

Diğer güvenlik önlemleri yangın güvenlik standartları ve genel bina bakım kanunlarını içerir. Bina devlet dışı bir organizasyon tarafından idare ediliyorsa (ya da kiralıksa) binayı başka tehlikelerden korumak, yangın çıkış yollarını işaretlemek ve sığınmaevinde konaklayanlara anlayabilecekleri bir dilde yangın tahliye planı verilmesi gerekmektedir. Sığınmaevi tesislerindeki elektrik şebekelerinin, elektrik araçlarının, gündelik olarak kullanılan kimyasalların, pencerelerin, balkonların ve ilaçların sığınmaevi personeline ve sığınmaevinde konaklayanlara tehlike teşkil etmediklerinden emin olunmalıdır.

Tıbbi muayene yapılan kadar yeni gelen insanların kalabilecekleri geçici bir oda (tecrit odası) olmalıdır. Sığınmaevinde konaklayan başka insanlarla iletişimi engellemek için bu odanın ayrı bir tuvalete erişimi olmalıdır. Yeni gelen insanlar, kişinin bulaşıcı bir hastalık taşıyıcısı olup olmadığının belirlenmesi doğrultusunda tıbbi kontrolün yapılması için gereken zamana göre bir haftaya kadar bu odada kalabilmelidir.

Sığınmaevi personelinin güvenliği güvenlik önlemlerinin temelinde yatmaktadır. Sığınmaevleri aşağıdaki güvenlik tedbirlerini uygulamalıdır:

- Sığınmaevinde konaklayanlara sığınmaevinin güvenlik kurallarının bir nüshası verilmelidir ve bu kurallara riayet etmek doğrultusunda yazılı bir anlaşmayı imzalamalıdır;
 - Personel sık sık güvenlik durumunu görüşüp güvenliğe tehdit teşkil eden durumları belirlemelidir;
 - Yeni alınan insanların sistematik risk değerlendirmeleri yapılmalıdır;
 - Sığınmaevine konaklayanlar ve sığınmaevi personeli sığınmaevinde bulundurulacak kayıtlara erişim konusundaki kurallara riayet etmelidir;
 - Personel, sığınmaevinde konaklayanlarla çalışırken bir takma isim kullanabilir;
 - Personel, hizmet veri tabanlarına girip çıkarken güvenlik kurallarına riayet etmelidir;
 - Personel, gizlilik kurallarına riayet etmelidir;
-

31 Bakınız, Ek 5.

1.4 Sığınmaevi tesisleri

24 saat konaklama hizmeti veren sığınmaevleri kısıtlı erişim alanı ve ortak alan olarak iki bölüme ayrılmalıdır.

Ortak alan: mutfak, kafeterya, banyolar, çamaşırhane, tuvaletler, rekreasyon ve ortak eğlence alanları, toplantı odaları ve çeşitli grup aktiviteleri için alanlar.

Kısıtlı erişim alanı: yatak odaları (anneler ve çocukları için ayrı odalar olmak üzere iki ile altı kişi arasında insan barındırabilen odalar), danışma odaları, tıbbi randevular ve işlemler için alanlar (sığınmaevinin tıbbi personeli var ise) ve sığınmaevi personeli için idare odaları. Tıbbi odalar personel tarafından denetim altında olmadığı zamanlarda kilitli olmalıdır.

Çocuklar için sığınmaevleri **fazladan özelliklere** sahip olmalıdır. Bu sığınmaevlerinde oyuncakları olan oyun odaları ve eğitim amaçlı odalar olmalıdır. Çocukların eğlence, oyun ve gelişim ihtiyaçlarının çeşitliliği göz önünde bulundurularak spor aktiviteleri ve oyunlar için bir bahçe olması önerilir.

2

İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARI İÇİN REHABİLİTASYON HİZMETLERİ

Sığınmaevi ve geçici konaklama hizmetleri mağdurun acil ve uzun dönem ihtiyaçlarını ele alacak şekilde kapsayıcı olmalıdır. Her sığınmaevi, mağdurlarla çalışmak, onları güvenli ve başarılı bir şekilde rehabilite etmek için protokoller geliştirmelidir.

Personel insan ticaretini, sürecini ve insan davranışları ve fiziksel ve psikolojik sağlığı üzerine olan etkisini anlamalıdır. Böylelikle personelin geliştirilmesi ve eğitimi şarttır (Bakınız, *III Sığınmaevi personeli*). Personelin ayrıca aşağıdaki davranış kurallarına riayet etmesi gerekmektedir.

- **Mağdurlar ayıplanmamalı ve suçlanmamalıdır**

Herkesin hikâyesi ve deneyimi farklıdır. Hiçbir iki insan ticareti mağduru aynı değildir. Personel mağdurların bireysel ihtiyaçlarına saygı duymalıdır ve mağdurların başından geçenleri ve bunun onları nasıl etkilediğini anladığını düşünmemelidir. Personel mağduru suçlamamalıdır. Fiziksel ve psikolojik olarak sağlıklı bir ortam mağdurların daha çabuk toparlanmalarına yardımcı olur ve rehabilitasyonu teşvik eder.

- **Profesyonel mesafe korunmalıdır**

Personel profesyonel sınırları korumalıdır. Personel, destek oldukları mağdurlara çok bağlanmamalıdır ve duygusal bağ kurmamalıdır. Personel mağdurlara baskı yapmamalı, aşağılamamalı veya rahatsız etmemelidir; mağdurların haklarına saygılı olmalıdır.

- **Pozitif yönde değişimi teşvik etmeye odaklanılmalıdır**

Mağdurların insan ticareti deneyimlerini konuşmaları üzücü ve hatta travmatik olabilir. Sığınmaevi personeli “idare edilebilir” müdahale kurallarına uymalıdır. Danışmanlık görüşmeleri yalnızca iyi eğitim almış, kalifiye personel tarafından yapılmalıdır ve mağdurun menfaatlerini arttıracak olan ve sosyal potansiyellerini geliştirecek olan pozitif bir değişikliği istemesini teşvik etmelidir.

2.1 İnsan ticareti mağdurlarının tespit edilmesi

Tespit hakkında genel bilgiler

“Tespit etmek” yetkili makamın kişinin insan ticareti mağduru olup olmadığını belirlemek için yaptığı bir dizi faaliyeti kastetmektedir. Bu faaliyetler gerçekleşmiş suçun doğası üzerine verilerin analiz edilmesi, insan ticareti mağdurlarının belirgin özellikleri ile kıyaslama ve kişinin bu suçun mağduru olma ihtimalinin belirlenmesini içerir.

Devlet kurumlarının insan ticareti mağdurlarının sayısı üzerine verdikleri istatistikler sık sık devlet dışı yerel ve uluslararası organizasyonların istatistiklerinden farklılık gösterir. Bunun başlıca sebepleri:

- farklı tespit kriterleri ve süreçleri;
- devlet kurumları (özellikle kolluk kuvvetleri) ve devlet dışı organizasyonlar arasındaki iş birliği ve güvenin düzeyi; ve
- devlet kurumlarının personelinin devlet dışı organizasyonlar ile kıyasla kabiliyetleri ve deneyimleridir.

İlk iki faktör ulusal stratejilerin etkililiğine dayanmaktadır, ancak üçüncü faktör personelin eğitim ve öğretim ile elde ettikleri kabiliyetler ve bilgi ile alakalıdır. İnsan ticareti meselelerini ve işaretlerini anlamadan ve mağdur olduğu şüphelenilen insanlarla etkili bir şekilde iletişim kurmadan insan ticareti mağdurlarını tespit etmek mümkün değildir. Böylelikle insan ticaretinin boyutları konusundaki istatistikler nadiren gerçek durumu yansıtır.

İnsan ticareti mağdurlarının tespitinin zorluğu bu gerçek ile gösterilebilir: Bir insanın insan ticareti mağduru olduğunu kanıtlamak için ilgili koşulların yerine getirildiği büyük bir süreç başlatılmalıdır. İnsan ticareti vakası durumunda mağdurun kendini öyle tanımlaması (mağdurun insan ticareti mağduru olduğunu anlamasa ve koruma talep etmesi) çok nadirdir. Çok az sayıda insan kendilerini insan ticareti mağduru olarak tanımlar ve böylelikle kendi tanımını yapan insanların verileri uluslararası boyutta bile istatistiki olarak önemsiz boyutta küçük olur.

İnsan ticareti mağdurları farklı sebeplerden dolayı devlet kurumlarının ve devlet dışı organizasyonların yardımlarına başvurmamaktadır:

- Aile ve arkadaşlarının nerede olduklarını ve ne yapmak zorunda olduklarını öğrenmelerinden korkmaları;
- “Yabancılardan” korkmaları;
- Yasaları çiğnedikleri için cezalandırılacaklarından korkmaları (örneğin yasa dışı sınır aşımı ya da izin verilenden fazla kaldıkları için);
- İnsan ticareti faillerinin intikam alıp onlara, ailelerine ve arkadaşlarına zarar vereceklerinin korkusu;
- Damgalanma korkusu;
- Durumlarını anlama yetilerinin olmaması ya da kendilerini mağdur olarak görememeleri;
- Devlet kurumlarına veya mevcut yardım kanallarına duyulan güvenin eksikliği.

Bu yüzden yetkili makamların doğru ve hızlı bir şekilde insan ticareti mağdurlarını tespit etme kabiliyetleri ve işlemleri olması şarttır. İnsan ticareti mağdurlarının zamanında tespit edilmesi aşağıdakileri mümkün kılar:

- Aynı suç faillerinin başka insanlara ve başka insan gruplarına karşı suç işlemelerini engeller;
- İnsan ticareti yapan insanlar, şebekeleri ve yöntemleri hakkında bilgi toplamayı sağlar;
- Daha fazla insan ticareti mağdurunun kurtarılmasını sağlar ve insan ticareti mağdurlarına destek ve koruma sağlar.

İnsan ticareti mağdurlarının tespit edilmesi aşağıdaki tespit tanımını içeren Yönetmelik tarafından düzenlenmektedir: “insan ticareti suçuna maruz kalmış veya kaldığı düşünülen insanların insan ticareti mağduru olarak teşhis edilmesi”.³²

Tanımlama prensipleri ve kişinin insan ticareti mağduru olduğuna dair işaretler 17 Mart 2016 tarihli İnsan Ticareti ile Mücadele ve Mağdurları Koruma Yönetmeliği tarafından düzenlenmiştir.

- Yönetmelik 6458 sayılı 4 Nisan 2013 tarihli Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 121. Maddesini ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi’nin 30 Ocak 2016 tarihinde 6667 sayılı kanunla onaylamasını temel alarak hazırlanmıştır
- Yönetmeliğin gerektirdiği teşhis ilkeleri insan ticareti mağdurlarının tespit edilmesini mümkün kılan işlemi tesis etmektedir.³³
- İnsan ticareti mağdurlarını tespit etmek mağdurları koruma ve acil destek ve yardım haklarını sağlamanın temel bir parçasıdır. Ancak mağdur tespit edildikten sonra mağdurun topluma tekrar entegre olmasını sağlamak için destek verilebilir, mağdurun normal hayata dönmesi sağlanabilir ve tekrar mağdur olma tehlikesi ortadan kaldırılabilir. İnsan ticareti mağdurları ve mağdur oldukları düşünülen insanlar polis soruşturmalara veya cezai kovuşturmalara bağımlı olmamakla birlikte bunların paralelinde faaliyet gösteren bir idari işlem ile tespit edilirler.³⁴

Aşağıdaki kuruluşlar tespit işlemlerini yapabilir ve insan ticareti mağdurlarına destek verebilir:

1. Kolluk kuvvetlerinin temsilcileri;
2. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı personeli;
3. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı personeli;

³² Madde 3 (1ş), İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik

³³ Madde 17 ‘Mağdur tespiti’ ve Madde 18 ‘Mağdur Tespiti Prensipleri’, İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik

³⁴ Madde 18 (1), İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik

4. Sağlık Bakanlığı personeli ve sağlık sektörü çalışanları (jinekologlar ve pediatri uzmanları dâhil);
5. Cumhuriyet Başsavcılığı;
6. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve yerel müdürlükleri;
7. Milli Eğitim Bakanlığı personeli;
8. Pedagoglar (psikologlar, eğitimciler, idari pedagoglar ve öğretmenler);
9. Sosyal hizmet görevlileri (örneğin istihdam merkezlerinden uzmanlar ve çalışma ve toplumun sosyal korunması üzerine uzmanlar);
10. İnsan ticareti mağdurları veya başka hedef gruplarla çalışan devlet dışı kurumların özel temsilcileri.

Ayrıca bir mağdurun ailesi, arkadaşları veya tanıdıkları, kişinin insan ticareti mağduru olduğunu fark edebilir. Ancak arkadaşlar, aileler ve tanıdıklar her zaman mağdurlara destek olmayabilirler. İnsan ticareti, genel olarak toplum tarafından iyi bilinen ya da anlaşılan bir suç değildir ve mağdurlar sık sık kınama ve damgalanma ile karşılaşır.

İnsan ticareti mağduru olan bir insana işaret edebilecek faktörler bulunmaktadır.³⁵ Ancak her birey farklıdır. Herkesin kendi iletişim şekli, hayat deneyimleri, inançları, ahlaki değerleri, evlilik durumu ve aile ilişkileri vardır. Normlar hakkındaki algının değişik olması çok önemlidir. Bu yüzden deneyimleri tüm işaretlere uymasa da kişi insan ticareti mağduru olabilir.

İnsan ticareti mağdurlarının ikna veya kontrol edilme şekilleri

Mağdurlarla görüşen sığınmaevi personeli insan ticareti hakkında detaylı bilgiye sahip olmalıdır. İnsan ticareti açık edilmesi zor bir konudur. Uluslararası uygulamada “gizli bir suç” olarak adlandırılır. Bu yüzden insan ticareti yapan insanların mağdurları nasıl suistimal edip kontrol ettiklerini anlamak şarttır.

İnsan ticareti yapanların hedefi insanın uzun dönem suistimalinden kâr etmektir. İnsan ticareti yapanlar mağdurları kontrol etmek için aşağıdaki taktikleri kullanır:

- borç köleliği;
- hareket ve iletişim kısıtlaması;
- kişisel belgelere el koymak;
- şiddet kullanmak;
- korkutma, tehdit ve kolluk kuvvetlerinden korkulmasını sağlama;
- zorla veya baskı ile uyuşturucu veya alkol kullandırma.

³⁵ Ek 3'te bir örnek işaret listesine bakınız.

Borç köleliği insan ticareti yapanların mağdurların ulaşım ve ilgili masraflarını ödemesi ile alım aşamasında başlar. Mağdurlar alındıkları işe vardıklarında insan ticareti yapanlara borçlarını ödemeyi kabul ederler. Vardıklarında suç faili, konaklama ve yemek gibi şeyler için ücretler talep eder ve bu borçların maaşları ile ödenmesini engellemek için bu ücretler özellikle fahiş fiyatlarda belirlenir. Sonuç olarak borç artmaya başlar ve mağdur üzerine kontrolün sürdürülmesi için kullanılır.

İnsan ticareti yapanlar, mağdurları kontrol etmek için sık sık **tecrit ya da hareket kısıtlaması** uygularlar. Mağdurların başkaları ile anadillerinde temasa geçip iletişim kurmaları yasaklanabilir, hareketleri yakından takip edilebilir ya da sokağa çıkma yasağı ile kısıtlanabilir veya çok aşırı durumlarda suistimal edildiği yerden ayrılması fiziksel olarak engellenebilir. Hareketleri kısıtlanan mağdurlar denetmenlerin, müdürlerin, işverenlerin ve kontrol uygulayan başka partilerin kontrolü altında bulunurlar.

Kimlik belgelerine el koyulması seyahatin ilk aşamasında ya da potansiyel mağdurlar hedef ülkeye vardıklarında gerçekleştirilebilir. Bu mağdurlardan resmiyeti alır ve ülkeden ayrılmalarını engeller.

Fiziksel şiddet ile korkutma bir kontrol yöntemidir. Mağdurların boyun eğmelerini sağlamak için mağdurlar fiziksel saldırılara, yemek veya sudan yoksun bırakılmaya ya da başka türlü istismar türlerine maruz kalabilirler.

Ayrıca **psikolojik baskı** mağdurların utanç veya mahcubiyet, umutsuzluk ve çaresizlik hissetmelerine sebep olabilir. Utanç ve damgalanma korkusu da aile üyelerinin yapmak zorunda kaldıkları faaliyetler yüzünden mağdurları cezalandıracakları korkusu gibi mağdurları kontrol etmek için kullanılır. İnsan ticareti yapan insanlar, örneğin fuhuş gibi bir faaliyete dâhil olduklarını mağdurların ailelerine söylemeyi tehdit ederek bu korkuları kullanırlar. Mağdur cinsel olarak saldırıya uğrarken çekilen fotoğraflar mağduru zorlamak için kullanılabilir. Utanç ve damgalanma korkusu "aile reisi" rolünde başarısız olduklarına inanıp mağdur olarak tanımlanmaktan çekinen erkekler için özellikle önemlidir. (Bakınız, 2.5 İnsan ticareti mağduru olan erkeklerin özel *ihtiyaçları*).

Mağdurun menşe ülkesinde yaşayan aile ve arkadaşlarını **şiddetle tehdit etmek** başka bir etkili tehdit türüdür. Vakaların büyük çoğunluğunda insan ticareti yapanlar mağdura isimler ve adresler dâhil aile ve arkadaşlarının detaylı bilgilerine sahip olduklarını söylerler ve bu doğru olmayabilir.

İnsan ticareti yapanlar devlet temsilcilerinin ve özellikle kolluk kuvvetlerinin korkusunu teşvik ederler. Kolluk kuvvetlerinin onlara yardım etmeyeceklerini, yolsuz olduklarını ve kendileri tarafından "satın alındıklarını" söylerler. Mağdurlar hedef ülkeye düzensiz giriş yapmış olduklarından cezalandırılacaklarından (tutuklama, sınır dışı etme, para cezası) korkabilirler ve böylece devlet temsilcilerinden kaçınırlar. Mağdurun hedef ülkesinin dilini konuşamaması devlet temsilcilerine olan korkusunu arttırabilir. Mağdurların insan ticareti yapanların isimlerini vermelerinin ya da mahkemede onların aleyhine ifade vermelerinin nadir olmasına şaşırmmamak gerek.

Mağdurlar üzerine kontrollerini arttırmak için insan ticareti yapanlar uyuşturucu veya alkol satın alıp mağdurların bağımlı olmalarını teşvik edebilirler.

Bu metotlar birbirlerinden bağımsız olarak kullanılabilirler, ancak sık sık mağdurları fiili ve psikolojik esarete tutmak için birlikte kullanılırlar. Bu kontrol metotları var olan tüm metotlar değildir ancak mağdurların neden kaçmaya çalışmadıklarını ve yetkililerin neden insan ticaretine insancıl bir bakış açısıyla yaklaşmaları gerektiğini açıklar.

Sığınmaevi personeli ve diğer sosyal hizmet görevlileri insan ticareti ve insan ticaretinin işaretleri konusunda derin bilgiye sahip olmalıdır. Mağdur olduğu düşünülen kişi ile görüşen uzman sığınmaevine özel bir form doldurur ve kişinin insan ticareti mağduru olup olmadığına ve acil yardıma ihtiyacı olup olmadığına karar verir. Bu değerlendirme, mağdur olduğu düşünülen kişinin hayatını etkileyecektir ve dikkat ve saygıyla ele alınması gereken önemli bir sorumluluktur.

2.2 İlk görüşme

Mağdurla yapılan ilk toplantıda cinsiyetini göz önünde bulundurmak çok önemlidir. Dünya Sağlık Örgütü ticareti yapılmış kadınlarla etik ve güvenli bir şekilde görüşmek için 10 kılavuz ilke önermektedir.³⁶ Sığınmaevi personeli ve insan ticareti mağdurlarına destek veren başkalarının bu ilkelere uymaları teşvik edilir. (Ticareti yapılmış kadınlar için destek hizmetlerinin daha detaylı bilgisi için 2.4 İnsan ticareti mağduru olan kadınların özel ihtiyaçları kısmına bakınız.)

Sığınmaevi personeli, kültürel ve ulusal stereotipler yüzünden deneyimleri hakkında serbestçe konuşmakta sıkıntı çekebilecek erkek mağdurların kültürel cinsiyet normları konusunda hassas olmalıdır. (Ticareti yapılmış erkekler için destek hizmetlerinin daha detaylı bilgisi için 2.5 İnsan ticareti mağduru olan erkeklerin özel ihtiyaçları kısmına bakınız.)

Mağdur olduğu düşünülen kişi ile ilk görüşme yapılırken bir kontrol listesinin kullanılması iyi bir uygulamadır.³⁷ Böylece sosyal hizmet görevlisi mağdur ile iyi bir ilişki kurar ve güvene dayalı olarak ön bilgi toplar. Kontrol listesi gerekli yardım türlerini kapsar ve mağdur olduğu düşünülen kişiye karşı düşünceli bir yaklaşım sağlar. Kontrol listesini kullanmak mağdurun durumu hakkında sözel olmayan bir şekilde iletişim kurmasını teşvik eder. İnsan ticareti mağdurlarını desteklemek için sığınmaevi personeli önce mağdur olduğu düşünülen kişi ile görüşme yapıp gerekli formları doldurmalıdır.³⁸

Bu toplantılarda verilen cevapların yetersiz olması çok nadirdir. Bir mağdur yeterli bilgi vermiyorsa bunun sebepleri genelde soruların yanlış ifade edilmesi, yanlış soruların sorulması veya personelin mağdurun cevaplarını kabul etmekte isteksizliğidir.

Görüşmenin üç aşaması vardır:

1. **Giriş aşaması:** Mağdurla tanışın ve onunla bir ilişki kurun; görüşmenin konusunu, ana kurallarını ve süresini belirleyin;
2. **Esas aşama:** Potansiyel insan ticareti vakasını görüşün;
3. **Son aşama:** Muhtemel değişikliklerin ve gelecekteki faaliyetlerin detaylarını verin.

³⁶ Bakınız, Ek 4. Dünya Sağlık Örgütü İnsan ticareti yapılmış kadınlarla görüşme yapmak için etik ve güvenlik önerileri. Bu adresten erişilebilir: apps.who.int/iris/bitstream/10665/42765/1/9241546255.pdf (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

³⁷ Bakınız, Ek 1 ve Ek 2.

³⁸ Bakınız, Ek 1.

İlk görüşmenin ana noktaları

İletişim

Mağdur olduğu düşünülen kişi korkmuş, hasta, aç ya da şokta olabilir. Nerede olduklarını anlamıyor ve kimseyle konuşmak istemiyor olabilirler. Bu yüzden toplantı odasının sığınmaevinin ortak alanından uzak olması tavsiye edilir. Bu mağdur olduğu düşünülen kişi için dikkat dağınıcı etkenleri en aza indirgeyecektir ve görüşmeyi yapan görevlinin, kişinin psikolojik ve fiziksel olarak görüşmeye hazır olup olmadığını belirlemesine yardımcı olacaktır. Sosyal hizmet görevlileri toplantının amacını anlatarak görüşmeyi başlatmalıdırlar. Bu güvenin tesis edilmesine yardımcı olacaktır.

Aktif dinleme

Aktif dinleme kişinin sözel veya sözel olmayan bir şekilde hikâyelerini anlatmalarını teşvik eder.

Aktif dinlemenin ana kuralları aşağıdaki gibidir:

1. Sözüünü kesmeyin;
2. Duygularınıza hakim olun;
3. Konudan sapmayın;
4. Kişiye değil de sözlerine tepki verin;
5. Sözel olmayan iletişimi kullanın (vücut dili ve hareketler);
6. Göz temasını kullanın;
7. Aktif dinleme yapın ve söyleneni anladığınızı “Evet.” ve “Anlıyorum.” gibi ifadelerle belirtin;
8. Gerektiğinde soruları başka şekilde ifade edip görüşmeyi netleştirin;
9. Anlaşıldığından emin olmak için düşüncelerinizi farklı şekillerde ifade edin;
10. Konuşmayın; karşınızdaki kişinin konuşmasına izin verin.

Soru sorma kabiliyeti

Net bir şekilde ifade edilmiş sorular uzmanın konuşmayı doğru yöne çekebilmesini sağlar. Aşağıda birçok soru türü verilmiştir:

Kapalı sorular, “Evet.”, “Hayır.” veya “Bilmiyorum.” cevaplarını alan sorulardır. Katılımı sağlamak için konuşmaların başlarında etkili bir şekilde kullanılabilirler ve bir açıklamanın içindeki detayları doğrulamak için kullanıldığında faydalıdırlar. Ancak görüşmeyi yapan kişiye çok fazla bilgi kazandırmaz.

Örneğin “Anne ve babanızla mı yaşıyorsunuz?” Cevap: “Evet.” veya “Hayır.”dır.

Açık uçlu sorular genelde “Ne?”, “Neden?”, “Nasıl”, “Olabilir mi?” gibi soruları içerir ve görüşülen kişiden detaylı bir cevap alır. Açık uçlu sorular çok daha fazla bilgi çıkarır ve konuşan kişinin tercih ettikleri şekilde kendilerini ifade etmelerine izin verir. Durumun genel özetini almakta ve hızlıca bilgi toplamakta faydalıdır.

Örneğin “Nerede yaşıyorsunuz?” Cevap: “Anne ve babamla yaşıyorum. / X şehrinde. / Yalnız başıma.”

“Neden?” soruları ile dikkatli olunmalıdır. Bu sorular kişinin hareketlerini savunması gerektiğini hissettirebilir ve bu da konuşmayı negatif bir şekilde etkileyebilir.

Doğrudan sorular – Doğrudan soru sorulması tavsiye edilir.

Örneğin, “Yaşam koşullarınızdan memnun muydunuz?”

Yansıtıcı Sorular – Kişinin ifadelerini netleştirmesine ve yanlış bilgiyi düzeltmesine imkân tanır.

Örneğin “Olanları hatırlıyor musunuz?”

Dikkat! Zor sorulara geçmeden önce basit sorular sorun. Ek sorular sorarak sorularınızı tekrar kontrol edin. İnsanlar aynı ayna birçok soruya cevap vermede zorlandıkları için aynı anda birçok soru sormayın.

Görüşme yapan kişiler kişilerin davranışlarını sürekli takip etmelidir, çünkü görüşmenin mağdurların travmatik deneyimleri tekrar canlandırmalarına ve belki de ilk kez içinde bulundukları durumu kabul etmelerini sağlaması muhtemeldir. Görüşme yapılan kişi görüşme sırasında yorgun veya endişeli görünürse konuşmayı durdurun ve nötr, özele girmeyen sorular sorun. Özellikle görüşmeyi yapan kişi kendi fikrini söylemek için söz kesecekse mağdur olduğu düşünülen kişinin sözünü kesmek kabul edilemez.

Her mağdurun insan ticareti deneyimlerine olan tepkilerini anlayıp buna saygı duymak şarttır. Her mağdurun farklı deneyimi ve travmaya farklı tepkisi olacaktır. Bir mağdurun fiziksel ve psikolojik sağlığının etkilenmesi, ne kadar uzun süredir ticaretlerinin yapıldığına, yapmaya zorlandıkları faaliyetlere, içinde yaşamak zorunda oldukları koşullara ve maruz kaldıkları psikolojik ve fiziksel istismarın şiddetine göre farklılık gösterecektir.

Her mağdurun insan ticareti deneyimi ve buna olan tepkisi farklı olsa da insan ticareti genelde insanları duygusal, bilişsel, fiziksel ve davranışsal olarak etkiler:

- **Duygusal olarak:** Bir mağdurun insan ticaretine duygusal tepkisi öfke, depresyon ve anksiyeteyi içerebilir. Mağdurlar kendilerini izole edilmiş, duygusal olarak hissiz veya kopuk hissedebilirler veya deneyimleri hakkında konuşmak istemeyebilirler.
 - **Bilişsel olarak:** Mağdurlar örneğin hafıza kaybı, konsantre olamama ve karar vermede zorlanma durumlarını yaşayabilirler;
 - **Fiziksel olarak:** Fiziksel etkiler uykusuzluk, yeme bozukluğu, mide bulantısı, nörolojik semptomlar, tansiyon sorunları, kalp hastalıkları, oryantasyon bozukluğu ve hâlsizliği içerebilir;
 - **Davranışsal olarak:** Davranışsal tepkiler uyuşturucu ya da alkol bağımlılığı, saldırganlık, aksilik ve sığınmaevi personeli ve başka uzmanlarla konuşmak istememeyi içerebilir.
-

Korku ve tehlikede olduğu hissi uzun süreli anksiyeteye yol açabilir. Mağdurlar insan ticareti yapanlardan korkmaya devam edebilir. Bulunmaktan, cezalandırılmaktan, tekrar ticaretlerinin yapılmasından ve hatta insan ticareti yapanlar tarafından öldürülmekten korkuyor olabilirler.

Mağdurların korkuları gerçek sebeplere dayanıyor olup makul olabilir. Bir mağdurun güvenlikleri ve aile ve arkadaşlarının güvenlikleri hakkındaki endişelerini görmezden gelmeyin. Mağdurun sağlığını ve güvenliğini emniyete almak için ve acil yardım sağlamak için tüm makul adımları atın.

İstismarın ciddiyetini veya varlığını reddetme: Mağdurlar maruz kaldıkları istismardan kendilerini soyutlamış olabilirler. Yaşadıkları deneyim onlara hayaliymiş gibi gelebilir veya maruz kaldıkları şiddet ve suistimali anlamamış veya kabul etmiyor olabilirler. Mağdurlar, olmuş olanlar için kendilerini suçlayıp insan ticareti yapanların hareketlerini savunmaya çalışabilirler. Sığınmaevi personeli ve diğer uzmanlar mağdurun psikolojik destek ve danışmanlığa ihtiyacı olup olmadığını dikkatle değerlendirmelidir.

Saldırganlık veya öfke: Mağdurlar insan ticareti deneyimlerine öfke veya saldırgan hareketlerle tepki verebilirler. İnsan ticareti mağduru oldukları için kendilerine sinirlenip kendilerini suçlayabilirler. Onları korumadıkları için başkalarına sinirlenmiş olabilirler. Öfkeleri ani olabilir veya zamanla büyüyebilir.

Öfke veya kızgınlık duyguları mağdurun hiperaktif veya kolay tedirgin olmasına yol açabilir. Başkalarına karşı düşmanca tavır alıp saldırgan olabilirler ve sığınmaevi personelinin dinlemeyi reddedebilirler. Mağdurlar kendilerine zarar vermeye bile çalışabilir. Mağdurlara hislerini ifade etmelerinde destek verilmesi çok önemlidir ve mağdurlar davranışları yüzünden suçlanmamalıdır onlara saygılı davranılmalıdır.

Kendini suçlama, utanç ve suçluluk: İnsan ticareti mağdurlarının kendilerini suçlamaları sık sık karşılaşılan bir durumdur. Kendilerini akılsız ve kolay kandırılmış gibi hissedebilirler veya uyarı işaretlerini ve aile ve dostlarının tavsiyelerini dikkate almadıkları için kendilerini suçlayabilirler. Ayrıca işlemeye zorlandıkları suçlar için kendilerini sorumlu hissedebilirler (başkalarını toplama veya yasa dışı sınır aşma gibi).

Kendilerini suçlayan ya da utanan mağdurlar kendilerini cezalandırıp kendilerine zarar vermeye çalışabilirler. Kendilerine olan saygılarının eksikliği kendilerine bakımlarından belli olabilir: Görünüşleri umurlarında olmayabilir, dağınık olabilirler veya koyu renkli göze batmayan kıyafetleri tercih edebilirler. Kendilerini, tedirgin, yorgun veya sürekli gergin hissedebilirler. Göz teması kurmada zorlanabilirler, sağlık muayenesi olmaktan çekinebilirler veya sığınmaevi personeli ve diğer uzmanlarla temastan kaçınabilirler.

İnsan ticareti mağdurlarına başlarına gelen şeylerden suçlu olmadıklarını söylemek önemlidir. İnsan ticaretinin dünyanın her yerinde birçok insanın mağdur olduğu bir suç olduğunu belirtmek faydalı olacaktır. Sığınmaevi personeli mağdurun o durumdan bir çıkış yolu bulmakta ne kadar cesur ve becerikli olduğunu vurgulamalıdır. Mağdurların başarılarını ve güçlü yanlarını onaylayarak onları becerileri ve kapasiteleri konusunda temin etmek çok önemlidir.

Hafıza kaybı ve çözülüm: Mağdurlar zamanlar, yerler veya bir kişinin görünüşü veya adı gibi detayları hatırlamayabilir. Bazı vakaları tamamen hatırlamayabilirler ("çözülüm" olarak bilinen bir savunma mekanizması). Hafıza kaybı, değiştirilmiş hikâyeler veya hikâyelerdeki tutarsızlıklara neden olabilir. Mağdurlar sorulara cevap vermek konusunda çekingen gibi görünebilirler. Sığınmaevi personeli mağdurları yargılamamaya, kınamamaya veya onlara baskı yapmamaya dikkat etmelidir.

İzolasyon, yalnızlık: Mağdurlar başkaları ile temastan çekilebilir ve kendilerini izole edebilirler. Kimsenin onları anlamayacağına ve onlara yardımcı olmayacaklarına inanabilirler. Bu durumdaki mağdurlar kendilerini yorgun, kafaları karışık veya duygusal olarak hissiz olduklarını hissedebilirler. Halüsinasyon veya kuruntular deneyim edebilirler. Düşmanca bir tavır takınmış gibi veya mantıksız görünebilirler. Aile ve arkadaşları ile iletişime geçme imkânını tanımak (değerlendirme sonucu güvenli olduğu kanısına varılırsa) veya bire bir aktivitelere, grup aktivitelerine veya planlanmış görevlere katılmasının sağlanması bu mağdurlara destek olmak için atılabilecek adımlar arasındadır.

Başkalarına güvenmeme: Mağdurlar sığınmaevi personeli veya diğer destek personelinin sığınan olabilirler ve sığınmaevinde kendilerini güvende hissetmeyebilirler. Sığınmaevi personeli dâhil tüm uzmanlar mağdur ile samimiyet kurmaya çalışıp güvene dayalı bir ilişki tesis etmeye çalışmalıdırlar.

Depresyon: Depresyon, kişi kendini çaresiz veya değersiz hissettiği zaman ortaya çıkar. Mağdurlar uyuşuk, duygusal olarak hissiz, ümitsiz, dalgın, huysuz, yorgun veya karamsar olabilirler. Umutsuzluk hislerini ifade edebilirler, aktivitelerden eğlenemiyor olabilirler veya gelecek planları yapamıyor olabilirler. Karar vermede ve konsantre olmada sıkıntı çekiyor olabilirler veya işbirlikçi olmayabilirler. Mağdurlar ayrıca kendilerine zarar verip intihara meyilli olabilirler. Sığınmaevi personeli mağdura yardım etmek için depresyon danışmanlığı için özel eğitim almış profesyonellerin yardımlarına başvurulmalıdır.

Bağımlılık, itaat etme veya korumacılık: Mağdurlar karar veremiyor ya da karar vermekten çekiniyor olabilirler. İnsanları memnun edip sorgulamadan talimatlara uymak isteyebilirler. Tipik olarak bu durumdaki mağdurlar inisiyatif sahibi değildirler, oturdukları yerde rahat duramazlar, haklarını ve menfaatlerini savunamazlar, birisini sinirlendirmekten korkarlar ve kolaylıkla etkilenebilirler. Mağdurlar ayrıca kaygılı olabilirler, sık sık şikâyet edebilirler, düşük öz saygıları olabilir veya yardım ve tavsiyeleri kabul etmeyebilirler veya kabul etmekte çekingen olabilirler.

Küçük görevler üstlenerek ve sınırlı hedefler belirlenerek bağımsızlık teşvik edilebilir. İnsan ticareti mağdurları ile çalışmanın en önemli boyutlarından biri mağdurların becerilerinin ve kapasitelerinin farkına varmalarını sağlamaktır.

2.3 İhtiyaç değerlendirmesi, yardım planlaması ve vaka yönetimi

Bir insan ticareti mağduru ile etkili bir şekilde çalışmak için hangi destek hizmetlerinin o mağdurun ihtiyaçlarını yerine getirmek için uygun olduğunu belirlemek önemlidir. İnsan mağdurlarının psikolojik tepkilerini ve davranışlarını anlamak verilen hizmetin kalitesini yükseltmeye ve mağdurların sığınmaevi hizmetlerine **sürekli bağımlı** olmasını engellemeye yardımcı olur.

İhtiyaç değerlendirmesi: Sığınmaevi personelinin ve diğer uzmanların bir mağdura hangi tür ve miktarda destek hizmetlerinin en iyi şekilde yardımcı olacağını belirlemek amacıyla, durumları ve yaşam koşulları dâhil olmak üzere mağdurun deneyimi hakkında bilgi toplayıp analiz etme işlemidir.

Bilgi aşağıdaki yollarla toplanabilir:

- Konuşma (mağdurla, aile ve arkadaşlarıyla iletişim);
- Anket (mağdurun verdiği cevaplar);
- Gözlem (izleyerek ve dinleyerek mağdurun davranışlarını tespit etmek);
- Kolluk kuvvetleri ve diğer devlet dairelerinin resmi başvuruları dâhil belgeleri dikkatle incelemek ve gözden geçirmek.

Mağdurun sığınmaevi personeli ile ilk görüşmesinde bir ön ihtiyaç değerlendirmesi yapılır. Ön ihtiyaç değerlendirmesinin ardından detaylı ihtiyaç değerlendirmesi yapılmalıdır.

Detaylı ihtiyaç değerlendirmesi bir personel toplantısında vakaya atanan vaka yöneticisi tarafından yapılır. Vaka yöneticileri sosyal hizmet görevlileri olmak zorundadır. Durumun ve mağdurun ihtiyaçlarının detaylı bir incelemesini yaparak vaka yöneticisi, mağdura hangi uzman ve kurumların yardım edeceğine ve bu yardımın boyutlarına karar verir. Vaka yöneticileri ayrıca tekrar travma olma ihtimalini belirlemek için mağdurun sosyal çevresini de değerlendirmelidir. Bu bilgi, mağdurun İlk değerlendirme formuna ve *Bireysel eylem planı*na eklenmelidir.³⁹

Vaka yöneticileri destek süreci boyunca ilk değerlendirmeden faydalanabilirler. Mağdurların hizmetlerden faydalanmayı istedikleri zaman kesebileceklerini hatırlamak önemlidir. İnsan ticareti mağdurlarının bütüncül bir desteğe ihtiyaçlarının olduğu vurgulanmalıdır. Vaka yöneticileri tıbbi hizmetlerin personeli ve kolluk kuvvetleri memurları gibi başka hizmet sağlayıcıları ile iş birliği yapmak durumunda olabilirler.

Bireysel eylem planları

Detaylı ihtiyaç değerlendirmesi yapıldıktan sonra vaka yöneticileri mağdur için *Bireysel eylem planı* oluşturmalıdır. Bu planlar mağdurun ihtiyacı olduğu hizmetlerin yelpazesini ve boyutunu belirler. *Bireysel eylem planları* dönemsel olarak gözlemlenmelidir. Sosyal hizmetlerde buna “vaka yönetimi” denir.

Sığınmaevi hizmetleri ve destek programları bir mağdurun bireysel ihtiyaçlarını ele almalıdır. Sığınmaevi personeli ve diğer uzmanlar mağdurun yaşını, cinsiyetini, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını ve suistimal edildikleri süreyi göz önünde bulundurmalıdır. Ancak tüm mağdurların bazı şart olan ihtiyaçları olması sık sık rastlanan bir durumdur. Bunlara aşağıdakiler dâhildir:

- temel ihtiyaçlar (kıyafet, yiyecek, yaşayacak güvenli bir yer);
- fiziksel sağlık;
- bağımsızlığı arttırmak için sosyal beceriler;
- psikolojik destek;
- güçlendirilmiş veya yeniden kurulmuş aile bağları ve destekleyici sosyal ağlar;
- vaka yönetimi ve mağdurun toparlanması için bir plan;

39 Bakınız, Ek 7 ve Ek 8.

- insan hakları konusunda bilgi;
- koruma ve medeni ve insan haklarının geri kazanılması;
- düzenlenmiş hukuki durum (uygunsa) ve ilgili resmi belgeler;
- geçici konaklama için güvenli bir yer;
- mağdurun iş bulabilmesi ve gelecek fırsatları yaratabilmesi için mesleki ve genel eğitim;
- istihdam.

Aşağıdaki hizmetler sığınmaevlerinin sundukları **kapsamlı yardım programına** dâhil edilmelidir:

- **Tıbbi yardım:** Kapsamlı bir sağlık muayenesi, tedavi ve genel tıp personeli tarafından gözlem bu hizmete dâhildir. Vaka yöneticilerinin mağdurun tam olarak iyileşmesi için gerekli olan tüm tıp hizmetlerini ayarlaması gerekmektedir.

Tıp hizmetleri **tıp merkezlerinde** verilir. Sığınmaevi çalışanları ve tıbbi personel arasında iş birliği ve ekip çalışması şarttır. Tıbbi personel insan ticareti ve insan ticaretinin mağdurlar üzerindeki etkisinin farkında olmalıdır. Tıbbi personel insan ticareti mağdurları ile çalışırken etik kuralları ve gizlilik ilkelerine riayet etmelidir. İyileşmek için insan ticareti mağdurları son derece profesyonel ve güvenilir tıbbi desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.

Sığınmaevi personeli tıbbi personel ile koordinasyonu sağlarken her şeyden önce mağdurun fiziksel ve psikolojik sağlığını ön planda tutmalıdır. Fiziksel ve psikolojik destek temel bir ihtiyaçtır ve toparlanma sürecinin başlangıç noktasıdır.

- **Psikolojik destek:** Danışmanlık ve ilgili ruh sağlığı hizmetleri psikolojik desteğe dâhil olabilir. Bir ruh hastalığı belirlenirse mağdurların psikolojik destek hakları vardır. Psikologlar *Psikolojik destek verilmesi formunu* doldurup her seanstan sonra mağdurun ilerlemesini kaydetmelidir.⁴⁰
- **Sosyal pedagojik destek:** Mağdurların sosyal bağları yeniden tesis etmelerine yardım edilir (özellikle aile ve arkadaşlarla bağları). Öz farkındalık ihtiyacı ve özellikle çocuklarının eğitimi dâhil her bir mağdurun geniş anlamda sosyal ihtiyaçları dikkate alınır. Vaka yöneticileri ve diğer destek hizmetleri çalışanları, mağdurun sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasına engel teşkil eden bir durumun olup olmadığını düşünmelidir. Özellikle mağdurun aile ve arkadaşları ile iletişim kurmasının güvenli olup olmadığını belirlenmelidir.
- **Mağdurların aileleri ile çalışmak** rehabilitasyon hizmetlerinin kilit bir parçasıdır. Özellikle başlarına gelenlerden kendilerini suçluyorlarsa mağdurların damgalanmaktan korkmaları nadir bir durum değildir. Destek personelinin, mağdurla uzun dönem temas hâlinde yanlış anlaşılımları ve stereotipleri ortadan kaldırmak ve saygılı ilişkileri teşvik etmek için mağdurun aile ve arkadaşları ve başkalarıyla çalışması gerekebilir.
- **Kültürel ara bulucularla çalışmak:** Mağdur ve sığınmaevi personeli / ev sahibi ülke arasında kültürel bir farklılık olduğu bazı durumlarda sığınmaevi personeli ve diğer destek hizmetleri personeli kültürel ara bulucular kullanabilirler. Etnik grupların temsilcileri insan ticareti mağdurlarının rehabilitasyon sürecine katkıda bulunabilirler ve özellikle

40 Bakınız, Ek 9.

başka ülkelerden gelen mağdurlara veya vatandaşlıkları olmayan mağdurlara yardımcı olabilirler. Vatandaşlığı olmayan veya yabancı insan ticareti mağdurları ile çalışmak fazladan bir gayret ve hassasiyet gerektirmektedir (Bakınız, 2.7: *Yabancı veya vatandaşlıkları olmayan insan ticareti mağdurlarının rehabilitasyonu*).

- **Hukuki destek** tüm insan ticareti davalarında hukuki danışmanlık sağlanması ve mağdurun menfaatinin temsil edilmesini içerir. Sığınmaevi personelinin mağdura kaybolan belgelerin bulunmasında veya ev sahibi ülkede yasal statü kazanmasına yardımcı olmaları gerekebilir (özellikle yabancı ve vatandaşlığı olmayan mağdurlar için). Mağdurların ayrıca bir suç mağduru olarak tazminat için, iade için ve mülkiyet haklarının korunması için başvuruda bulunmada yardıma ihtiyaçları olabilir.

Çocuk velayeti işlemlerinde temsilcilik dâhil, mağdurların çocuklarının velayetlerini almada desteğe ihtiyaçları olabilir. İnsan ticareti mağduru olan çocuklara sunulabilecek hukuki yardımlara, eğitim hakkı dâhil, çocuğun haklarının ve menfaatinin savunulması için vekâlet dâhil olabilir.⁴¹

Hukuki destek, avukatlar ve vaka yöneticileri (yeteri kalifikasyona sahipse) tarafından, vakayı gözlemleyen kolluk kuvvetleri memurlarının danışmanlığı ile verilebilir.

29 Mayıs 1986'da çıkarılan 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu gereğince mağdurlarına temel ihtiyaçlarını karşılamak için mali desteğin müsaitleği hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir.⁴²

Hukuki yardımın temel ama daha karışık boyutlarından biri *insan ticareti mağdurunun geçici oturma izninin çıkarılması ile menşe ülkesine dönüşünün kolaylaştırılması* (yabancılar ve vatandaşlığı olmayan insanlar için) ve *menşe ülke ile bağların tekrar tesis edilmesidir*. 4 Aralık 2004 tarihinde çıkarılan Türk Ceza Usulü Kanunu'nun 234. Maddesi gereğince barolar birliği mağdur oldukları düşünülen kişilere bir avukata atayacaktır.⁴³ Buna rağmen avukatların insan ticareti mağdurları ile çalışmak için özel eğitim almış olmaları gerekmektedir.

- Sığınmaevi personelinin **insan ticareti mağduru çocukların ailelerini bulmaları** gerekebilir veya ailenin bulunamadığı durumlarda çocuğun ülkenin yasaları gereğince evlat edinilmesini ayarlaması gerekebilir. Çocuğun ebeveynleri (veya velileri) insan ticaretine dâhil olmuşlarsa çocuk ebeveynlerine geri verilmemelidir ve çocuk koruma kanunları gereğince ebeveynlerden biri veya ikisinin ebeveynlik haklı ellerinden alınmalıdır.
- **Mali yardım** Yönetmelik tarafından uygun görülmüştür. Ulaşım ve diğer masraflar Göç İdaresi Genel Müdürlüğü veya ilgili kurumlar ve organizasyonlar tarafından karşılanmaktadır.⁴⁴ Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün talebi üzerine 3294 sayılı yasa gereğince, mağdurun ikamet ettiği ildeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı mağdura temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek kadar mali yardımda bulunması gerekmektedir.⁴⁵
- **İstihdam veya kalifikasyon bulmada yardım:** Yasal olarak istihdam edilmek veya küçük bir işletme tesis etmek mağdurun topluma saygın bir profesyonel olarak tekrar katılmasını sağlar. Sığınmaevi personeli ekonomik baskıların mağdurun tekrar ticareti-

41 Madde 28, Çocuk Hakları Sözleşmesi, <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>

42 Madde 28 (1g) İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik

43 Madde 17 (3), İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik

44 Madde 30 (5), İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik

45 Madde 31(1), İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik

nin yapılması veya başka suistimallerin olması konusunda tehlikede olmasına yol açabileceğinin farkında olmalıdır. Bu yüzden rehabilitasyon planlarının mağdurun tekrar iş piyasasına girişini destekleyen önlemleri içermesi şarttır.

Sığınmaevi personeli insan ticareti mağdurları için istihdam fırsatları elde etmek için ve mağdurların sığınmaevlerinde profesyonel gelişim ve eğitim kursları almalarına fırsat sağlamak için devlet kurumları ve özel işverenlerle ortaklıklar geliştirmelidir. Bazı insan ticareti mağdurlarının, kendilerine sağlam bir destek çerçevesi ve mesleki eğitim fırsatları sunulduğunda terziler, hediyelik eşya dükkânları, çiftlikler ve küçük fırınlar gibi başarılı olmuş işletmeler kurmalarının örnekleri mevcuttur. Ayrıca Hollanda'da sığınmaevlerinin kafeler ve restoranlar gibi mağdurların istihdam arayabilecekleri işletmelerle bağlantılar kurmalarının örnekleri de bulunmaktadır.⁴⁶

Profesyonel gelecekleri için bir plan geliştirmede mağdurlarla çalışırken mağdurlara yerel iş piyasası durumunu göz önünde bulunduran iş ve istihdam tavsiyeleri verilmelidir.

- **Okula veya eğitime dönüşü desteklemek** insan ticareti mağduru olan çocukları desteklemenin kilit bir parçasıdır. Yetişkin mağdurlar da eğitimden faydalanabilirler. Yönetmelikte belirtildiği gibi, Milli Eğitim Bakanlığı mağdur olan çocukların ve mağdur yetişkinlerin yanındaki çocukların eğitime erişimlerinin olmasını sağlamaktan sorumludur.⁴⁷

Eğitime erişim sağlamak çocuk olan bir mağdurun temel ihtiyaçlarını ve sosyalleşme ihtiyacını karşılamak için etkili bir yöntemdir. Başka çocuklarla vakit geçirerek mağdur olan çocuklar oyun oynamasını ve “başka çocuklar gibi olmayı” öğrenirler. Oyun temelli öğrenme, yani oyun oynayarak gerçekleşen öğrenme çocukların yeni sosyal ortamlara adapte olmasına yardımcı olur. Sığınmaevi personeli, okulun gerekli desteği sağlayabileceğinden emin olmak için mağdur olan çocuğun okulu ile iş birliği yapmalıdır. Örneğin gerekli olduğu durumlarda okul psikologu çocuğun rehabilitasyonuna katkıda bulunabilir.

Çocukları olan yetişkin mağdurlara çocukları ile ilişkilerini onarmak ve güçlendirmek için destek verilmelidir. Gerekli olan yardımın türü mağdurun çocukları ile olan ilişkisinin doğası ve çocukların ihtiyaçlarına göre değişecektir. Ailelerinden ayrılmak zorunda kalan mağdurların ebeveynlik haklarını korumak için hukuki yardıma ihtiyaçları olabilir (*hukuki yardım kısmına bakınız*). Bu mağdurların çocukları ile tekrar bağlanmalarını sağlamak için sığınmaevleri pedagojik destek vermek için eğitim almış personelinin olmasını veya uzmanlara erişiminin olmasını sağlamalıdır.

İnsan ticareti mağduru olan çocuklara destek

Çocuk olan insan ticareti mağdurlarının acil ve belki de uzun dönem fiziksel ve psikolojik destek gerektiren sağlık sorunları olabilir (bazı durumlarda psikolojik destek gerekebilir). Sığınmaevi personeli ve diğer destek hizmetleri çalışanları başka meseleleri ele almadan çocuğun fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını değerlendirmeliler. Evsiz olan veya uzun süre hapsedilmiş mağdur çocuklar yeteri kadar beslenmemiş veya uyuşturucuya bağımlı olabilirler. Mağdurların sürmekte olan *fiziksel bozuklukları*, *zihinsel gelişim engelleri*, *bilişsel sorunları* (örneğin bozuk karar verme yetileri) veya *konuşma bozuklukları* olabilir. Geçirdikleri travma duygularını ve davranışlarını da etkilemiş olabilir (Bakınız, 2.2 İlk görüşme).

46 Bakınız, Amsterdam 'da “Not for Sale”. Not for Sale (Satılık Değil) genelevler bölgesinde çalışanlar için bir sığınmaevi ve birkaç merkez işletilmesini destekleyen bir vakıftır. Vakıf ayrıca, eski insan ticareti mağdurlarının isterlerse çalışabilecekleri bir kafe ve restoran işletmektedir. Kafe ve restoranın kârı vakıfa döner ve bu da sığınmaevi ve merkezleri finanse eder.

47 Madde 24(4), İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik

Tespit aşamasında insan ticareti mağdurunun çocuk olduğu durumlarda çocuğun velisinin insan ticaretine dâhil olmasının düşünülmesi için gerekçe olması hâli dışında çocuğun yasal velisine haber vermek çok önemlidir. Çocukların kendi yaşları ve cinsiyetlerindeki olgunluk seviyelerine uygun başka çocuklarla kalmaları sağlanmalıdır.

Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürüsü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi çocuklarla görüşme yapılırken aşağıdaki işlemi önerir (Madde 35):

1. Her bir Taraf aşağıdakileri sağlamak için gerekli yasal ve diğer düzenlemeleri yapacaktır:
 - a) gerçekler yetkili mercilere bildirildikten sonra çocuk ile yapılacak olan görüşmeler gereksiz gecikmeler olmadan yapılmalıdır;
 - b) çocuk ile yapılan görüşmeler gerektiği durumlarda bu amaç için tasarlanmış ve adapte edilmiş tesislerde yapılmalıdır;
 - c) çocuk ile yapılan görüşmeler bu doğrultuda eğitim almış profesyoneller tarafından yapılmalıdır;
 - d) aynı kişiler, mümkün ve uygun işe çocuk ile tüm görüşmeleri yapmalıdır;
 - e) görüşmelerin sayısı mümkün olduğu kadar azdır ve cezai işlemler için şart olduğu karar fazla olacaktır;
 - f) hukuki vekili veya uygun olduğu durumlarda söz konusu kişinin uygunsuzluğu doğrultusunda makul bir karar verilmediği sürece çocuğun seçeceği bir yetişkin çocuğa eşlik edebilir.
2. Her bir Taraf mağdurla veya uygun olduğu durumlarda çocuk olan bir tanık ile tüm görüşmelerin kaydedilebilmesi için ve bu kaydedilen görüşmelerin ulusal yasalar gereğince mahkeme işlemlerinde delil olarak sunulabilmesi için gerekli yasal ve diğer düzenlemeleri yapacaktır.
3. Mağdurun yaşı belli değilse ve mağdurun çocuk olduğunun düşünülmesi için gerekçelerin olduğu durumlarda kişinin yaşı tespit edilene kadar Paragraf 1 ve 2'de tesis edilen düzenlemeler uygulanmalıdır.

İnsan ticaretine dâhil olmuş olmaması koşulu ile çocuğu ailesine iade etmek veya çocuk koruma yasaları gereğince çocuğu devlet korumasına vermek insan ticareti mağduru olan çocuklar için etkili bir rehabilitasyon programının kilit bir parçasıdır (Bakınız, *Bireysel eylem planları*). Cinsel istismara maruz kalmış genç yetişkinler için pozitif bir aile ortamının teşvik edilmesi de son derece önemlidir. Güveni tekrar inşa etmek, pozitif ilişkiler geliştirmek ve daha fazla manipülasyon ve suistimalden kaçınabilmek için desteğe ihtiyaçları vardır.

Yabancı veya vatandaşlıkları olmayan insan ticareti mağdurlarının rehabilitasyonu

Vatandaşlıkları olmayan veya Türk vatandaşı veya ikametgâhlısı olmayan insanların hatırı sayılır bir kısmı insan ticareti mağdurudur ve sığınmaevlerine erişime ihtiyaç duymaktadırlar. Bu mağdurlarla çalışmak özel becerileri ve özellikle yabancı dil konuşabilme yetisini gerektir. Mümkün olduğu durumlarda mağdurun kültürel, dini ve kültürel mirası ile ilgili diğer durumlarını hesaba katıp sığınmaevi personelini hassas bir şekilde destek vermeye doğru yönlendirebilecek çevirmenler ve kültürel ara bulucular tutmak faydalı olmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi sığınmaevi hizmetleri her bir mağdurun ihtiyaçlarına saygılı olup bunları yerine getirmelidir.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve yönetmelik gereğince, Türkiye'de insan ticareti kanunları uluslararası koruma veya geçici koruma durumunda olan veya bunun için

başvurmuş tüm mağdurlar veya mağdur oldukları düşünülen insanlar ve diğer yabancılar için geçerlidir.⁴⁸ Yönetmelik dâhilinde belirtildiği gibi yabancı insan ticareti mağdurları ilk önce 30 günlük bir oturma izni alabilirler ve 2 Temmuz 1964 tarihli 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 88. Maddesi gereğince ücret ödemekten muaftırlar. Oturma izinleri altı aydan üç yıla kadar uzatılabilir.⁴⁹

Yabancıların veya vatandaşlıkları olmayan insanların rehabilitasyon ihtiyaçları, **belirsiz** olan bir çok durum olmasından dolayı karışıktır. Mağdur hedef ülkesinde ne kadar kalabilir ve nerede yaşayacağına kim karar verecek? Bu meselelerin çözülmesi zaman almaktadır. Bu yüzden mağdurları iyileşmeye ve rehabilitasyonlarının kontrol edebildikleri boyutları konusunda pozitif olmaya odaklanmaları için teşvik etmek gerekmektedir.

Mağdurların Türkiye dışında sığınmaevi temelli rehabilitasyon programlarına erişimlerini sağlamak için sığınmaevi personelinin mağdurun menşe ülkesinde benzer organizasyonlar ve sığınmaevleri ile temasa geçmeleri gerekmektedir. Ayarlanması gereken faktörlere bir ilk görüşme, bir destek hizmetleri programı ve aile üyelerini bulma çalışması dâhildir.

Sığınmaevi **avukatları** mağdurların kimliklerini tespit etmeye, kayıp belgeleri bulmaya veya belgelerin yenilerini çıkarttırmaya ve mağduru menşe ülkelerine geri göndermeye çalışmalıdır. Mağdurun güvenliği ve menşe ülkesine dönmek konusundaki istekliliği hesaba katılmalıdır. Avukatlar mağdurların menfaatlerini ve yasal haklarını savunmalıdır. Bu durum çok önemli sorular doğurabilir. Örneğin kolluk kuvvetleri memurları, yasa dışı sınır aşımı veya yasa dışı insan toplama gibi mağdurun işlediği suçlarda suç ortağı olup olmadığını sorgulayabilir. Ulusal ve uluslararası normlar gereğince avukatlar, zorlanmış olan mağdurların masumiyetini savunmakla ve haklarını korumakla yükümlüdür.

48 Madde 22(1), İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik

49 Madde 20 'Oturma izni' ve Madde 21 'Oturma izninin uzatılması ve iptal edilmesi', İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik

3.1 Ana personel üyeleri ve görevleri

Her sığınmaevinde çalışan personelin yapısı her sığınmaevinin kaynakları ve ihtiyaçlarına göre farklılık gösterecektir. Sığınmaevi personelinin en uygun yapısı ve sayısını belirlemek için aşağıdakiler değerlendirilmelidir:

- aynı anda yardım edilebilecek azami mağdur sayısı;
- sunulan hizmetlerin yelpazesi;
- her mağdurun azami konaklama süresi.

Yatılı hasta hizmetleri ve çocuk bakıcılığı hizmetleri sunan sığınmaevleri bazı ek faktörleri de değerlendirmelidir.

Standart sığınmaevi modeli aşağıdaki içerir:

1. Barınak (konaklama ve yemek);
2. Psikolojik destek;
3. Hukuki destek;
4. Sosyal ve pedagojik hizmetler (güvenlik refakati dâhil);
5. Kısa dönem mesleki eğitim kursları.

Tüm sığınmaevi personelinin insan ticareti, insan ticareti mağdurlarının ihtiyaçları, deneyimleri ve kültürel ve sosyoekonomik geçmişleri hakkında ve kadın, erkek ve çocuk mağdurların ihtiyaçlarının nasıl değişiklik gösterebilecekleri hakkında özel eğitim almış olmaları gerekmektedir. Sığınmaevi personeli ayrıca destek hizmetleri standartları konusunda ulusal ve uluslararası yaklaşımlar üzerine de eğitim almış olmalıdır.

Her bir *sosyal hizmet* görevlisi aynı anda (müşteri olarak) sekiz yetişkine veya altı çocuğa hizmet sağlayabilir. Bir *avukat* aynı anda en fazla on kişiye hukuki danışmanlık sağlayabilir ve bir *psikolog* sekiz, on arası yetişkine ve dört, altı arası çocuğa yardım sağlayabilir.

Bir sığınmaevi müdürü sığınmaevinin mali işlerini, kaynaklarını ve personelinin denetler. Sığınmaevleri ayrıca personeli denetleyip onlara destek olmak için bir personel denetmeni de tutmalıdır. Personel denetmeni sığınmaevi müdürü tarafından atanmalıdır ve bir sosyal hizmet görevlisi olmalıdır.

Bir çalışan aşağıdaki iş kategorilerinden birini üstlenmek için işe alınabilir:

- Doğrudan danışmanlık ve/veya psikolojik destek;
- Sığınmaevi idaresi;
- Satın alma ve mali denetim;
- Denetleme ve danışmanlık hizmetlerinin haricinde sığınmaevinde konaklayanların genel bakımı.

Sığınmaevi müdürleri aşağıdaki konulardan sorumludur:

1. Personel alım işleminin, çalışma programının ve personel performans yönetim işleminin koordinasyonu;
2. Mağdur alımı ve ayrılması konularında karar vermek;
3. İç ve dış güvenlik sistemlerini idame etmek;
4. Hizmetlerin ve yazılı kayıtların gizli tutulmalarını sağlamak;
5. Yönetim sistemini denetlemek ve sığınmaevinde konaklayanlara ve personele kılavuzluk yapmak;
6. Personel eğitim ve gelişim çalışmalarını koordine etmek;
7. Haftalık personel toplantılarını ayarlamak ve bunlara başkanlık etmek;
8. Stratejik planlama yapmak ve sosyal ortaklar ve bağıışçılarla iletişim aracılığı yapmak;
9. Kişisel eğitim ve güvenliği sağlamak;
10. Sığınmaevinin mali, insani ve maddi kaynaklarını denetlemek ve bu konularda hesap verebilmek..

Sosyal hizmet görevlileri ve danışmanlar aşağıdakilerle yükümlüdür:

1. Mağdur olduğu düşünölen kişi ile ilk görüşmeyi yapıp vakayı başlatmak;
2. Mağdurun ihtiyaçlarını ve durumunu değerlendiren *ilk değerlendirme formu* doldurmak;
3. *Bireysel eylem planını* geliştirmek ve bir personel toplantısında planı onaylamaya sunmak;
4. Mağdurun *Bireysel eylem planı* ve *ilk değerlendirme formu* gereğince başka uzmanlarla görüşmek;
5. Mağdura gerekli bilgileri vermek;
6. Mağdur için genel denetmenlik yapıp kişiye duygusal destek vermek;
7. Mağdurun *Bireysel eylem planına* uyulmasını sağlamak için hizmetleri gözlemlemek;
8. Mağdurlara hizmet sağlayıcılarla toplantılarda eşlik etmek ve mağdurun güvenliğini sağlamak;
9. Mağdur ile iyi bir çalışma ilişkisi kurmak;
10. Mağdur sığınmaevinden ayrıldıktan sonra uygun şekilde takibini yapmak;
11. Tüm gerekli belgeleme ve dosyalama işlerini yapmak ve kayıtların gizliliğini sağlamak;
12. Haftalık personel toplantılarına katılmak ve personel performansı yönetim işleminde aktif bir katılımcı olmak;
13. Kişisel güvenlik ve profesyonel yeterliliği sağlamak.

Sosyal pedagoglar çocuklar ve gençler için aşağıdaki sosyal ve pedagojik hizmetleri sunarlar:

1. Analitik-tanılayıcı;
2. Prognostik;
3. Organizasyonel-iletişimsel;
4. Düzeltici;
5. Koordine edici- organizasyonel;
6. Sosyal ve pedagojik destek ve yardım;
7. Koruma;
8. Sosyal olarak önleyici;
9. Rehabilitasyon.

Siğınmaevi psikologlarının rolü:

1. Mağdurun psikolojik durumunu değerlendirmek;
2. Psikoterapik yardıma ve yatılı hasta muamelesine ihtiyacı olan mağdurları belirlemek;
3. Mağdurun psikoterapist ile iletişimini sağlamak ve iyileşme süreçlerini gözlemlemek;
4. Mağdurların ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ve danışmanlık ayarlanması için tüm gerekli kontrolleri yapmak;
5. Siğınmaevi personeline mağdurlarla nasıl etkileşimde bulunup destek olacakları konusunda tavsiye vermek;
6. Mağdurlara psikolojik destek vermek;
7. *Bireysel eylem planlarının* görüşmelerine katılmak;
8. Haftalık personel toplantılarına ve vaka toplantılarına katılmak;
9. Eğitim vererek siğınmaevi personelinin profesyonel gelişimine katkıda bulunmak;
10. Güvenlik kurallarına riayet etmek.

Siğınmaevi personeli aşağıdakilerle yükümlüdür:

1. Mağdurların siğınmaevi kurallarına ve güvenlik yönetmeliklerine riayet etmelerini sağlamak için mağdurları gözlemlemelidirler;
 2. Personelin ve mağdurların temizlik kuralları ve standartlarına riayet etmelerini sağlamalıdır;
 3. Ortak alanın kullanımını ve günlük programa uyulmasını denetlemelidirler;
 4. Temizlik ürünleri ve yiyecekler gibi mağdurların temel ihtiyaçlarının karşılanması için mali kaynakları idare etmek;
 5. Siğınmaevi müdürünü mağdurların siğınmaevi kurallarına riayet etme durumları hakkında bilgilendirmek;
 6. Genel personel toplantılarına katılmak;
 7. Kişisel güvenliği sağlamak.
-

Personel toplantıları

Etkili olabilmeleri için sığınmaevi personelinin performans standartlarına riayet etmeleri ve sığınmaevi yönetiminin öncelikleri ve tüm personelin rolleri ve idari ihtiyaçlarının farkında olmaları gerekmektedir. Bu yüzden personel toplantıları şarttır. Müdürler personelin iş yükü ve toplantılara katılımın yarattığı ek yük konusunda dikkatli olmaları gerekmektedir. İdeal olarak toplantılar 45 dakika sürmelidir ve bir saati geçmemelidir.

Personel toplantısı ayarlanırken sığınmaevi müdürü personele aşağıdakileri aktarmalıdır:

- personel toplantısının amacını;
- toplantıların yapılacağı tarihleri;
- tüm personelin katılması gerekip gerekmediğini;
- toplantıya kimin başkanlık edeceğini (herhangi bir personel üyesi toplantıya başkanlık edebilir).

Personel toplantıları türleri

Üç tür personel toplantısı vardır:

1. Organizasyonel ve idari - bu toplantılar personelin idaresi ve organizasyonel meseleleri görüşmelerine imkân tanır;
2. Vaka yönetimi – bu toplantılar vaka toplantılarına, çalışma planlarının görüşülmesine ve vaka yöneticilerinin atanmasına imkân tanır;
3. Destek – bu toplantılar personelin güncel konuları ve özellikle sıkıntılı vakaları görüşmelerine, vaka yöneticisine geri bildirim vermelerine ve duygusal destek vermelerine imkân tanır.

Bir toplantı yukarıdakilerin hepsinin parçalarını içerebilir, ancak toplantı konuları toplantı gündeminde açık bir şekilde belirtilmelidir ve konular görüşme sırasında ayrı tutulmalıdır.

3.2 Yönetim aracı olarak denetim

Denetim, mağdurların, personelin, yönetimin ve sığınmaevinin profesyonel menfaatlerini korumaları için müdürlere imkân tanır. Ana amacı profesyonel standartlara riayet edilmesini teşvik etmektir.

Denetimin ana amacı personelin hareketlerini, psikolojik sağlıklarını ve bir iş yeri olarak sığınmaevi ile olan ilişkilerini anlayıp analiz etmelerine yardımcı olmaktır. Denetmenler personellerinin psikolojik ve fiziksel sağlıklarını korumalıdır. Net performans beklentileri belirleyerek ve personel ile saygılı bir şekilde çalışarak denetmenler personel performansını ve dolayısıyla mağdurlara hizmet verilmesini destekleyen ve güçlendiren somut adımlar atabilmektedirler.

Denetimin amacı

1. **Personelin hesap verebilir olması:** Denetmenler sığınmaevinin politikaları ve belirlenmiş standartlar ve hedefler gereğince personel performansını değerlendirirler. Denetmenler ayrıca ayrı ayrı personel üyelerinin önceliklerini belirlerler ve iş dağılımını yaparlar.

Her çalışan denetmenine hesap verir. Sosyal hizmet görevlileri, denetmen sosyal hizmet görevlileri tarafından yönetilirler. Denetmenler sığınmaevi müdürüne veya başka bir personel denetmenine rapor verirler. Tüm çalışanlar vakaları ve iş yükleri konusunda denetmenlerine bilgi vermekle yükümlüdür. Denetmenler personel gelişimi ve sığınmaevi politikaları ve uygulamalarına riayeti desteklemekle yükümlüdür. Denetmenler olabilecek en iyi iş ortamını teşvik etmelidir.

A kişisi işe yeni alınmış bir çalışandır. Denetmen, A ile bir konuşması sırasında bu notu alır: “Sığınmaevi politikaları ve işlemleri konulu ilk çalışma toplantımızda endişeli olduğumu biliyorum. Etkili olarak görevlerini nasıl yerine getirebileceğini konuşmak istiyorum..Bu toplantıda vaka dosyalarının idamesini konuşacağız. Bakım planlarını nasıl oluşturacağın konusunda bilgi sahibi olmanı ve muhtemel sıkıntıları konuşmak istiyorum.”

2. **Öğrenme ve gelişim:** Denetmenler, personelin daha etkili çalışabilmesi ve değişikçe mağdurların ihtiyaçlarına ön alıcı bir şekilde tepki verebilmesi için donanımlı olması için profesyonel gelişimi ve eğitimi kolaylaştırmalıdır.

Her şeyi bilmek mümkün değildir; her zaman öğrenilecek ve geliştirilebilecek bir şey vardır. Performans yönetimi işlemi personelin eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını belirlemelerine imkân tanımalıdır.

Denetmenler personelin gelişim gösterebilecekleri alanları ve karşılaştıkları sıkıntıları belirlemeleri için teşvik etmeli ve bu doğrultuda yardım etmelidir. Ayrıca bir denetmen personelin gelişim ihtiyaçları konusunda kendi fikrini de doğrudan sunabilir.

M kişisi cinsel istismara uğramış 14 yaşındaki P ile çalışmaktadır. M denetmenine P'ye olan desteğini arttırmak istediğini ama cinsel istismara uğramış mağdurlarla çalışabilmek için gerekli becerilerden yoksun olduğunu söyler. Denetmen M için uygun bir kurs olup olmadığını öğrenmek için eğitim merkezleri ile iletişime geçer. Ayrıca faydaki kitaplar ve internet siteleri önerir.

Denetmenler profesyonel gelişim fırsatlarını belirlemeli ve bu konuda bilgi vermelidir. Denetmenlerin ana işlevlerinden birisi personel gelişimini kolaylaştırmaktır.

3. **Destek:** Denetmenler psikolojik ve fiziksel sağlığı koruyan bir iş yeri yaratmaktan sorumlulardır. Denetmenler personelin iş yeri stresi ile başa çıkmasına yardım etmelidir.

Personele işlerinin sağlıkları üzerindeki etkisi hakkında konuşma fırsatı verilmelidir. Denetmenler ayrıca personelin sağlığını teşvik edebilecek olan pratik tüyolar verip eğitim kursları ve çalışma uygulamaları gibi başka yöntemler belirlemelidir.

Sosyal hizmet çalışmaları kolay bir iş değildir. Duygusal ve fiziksel olarak kompleks bir aktivitedir. Sığınmaevi personeli sorunlu veya zor vakalar ve durumlarla karşılaşacaktır. Duygusal ve psikolojik destek şarttır. Personel ve denetmenler arasında personelin sağlığı hakkında açık ve dürüst iletişim olması duygusal ve psikolojik desteğin önemli bir parçasıdır.

B 10 yıldır insan ticareti mağdurları için bir destek merkezinde çalışmaktadır. Bugün denetim seansı sırasında çok sinirli görünüyordu. Denetmeni hissettiği şeyler hakkında konuşmasını istediğinde bir müşterinin vücudunda birçok yara ve bere olduğu için üzgün ve sinirli olduğunu söyledi Müşteri kocası tarafından feci bir şekilde darp edilmiş. Denetmen B'nin hissettiği şeyler hakkında konuşmasını iyi olacağına karar verir. Sonra da müşteri için uygulanacak olan güvenlik işlemini konuştular.

Denetimin amaçlarını tümü yakından bağlantılıdır. Destek vermeden, öğrenim ve gelişim fırsatlarını sunmadan ve personel mesuliyetini teşvik etmeden etkili bir şekilde denetim yapmak mümkün değildir. Denetim şarttır!

Personel yönetim süreci

En başta beklentileri netleştirin

İlk personel yönetim toplantısında denetmenin ve personelin beklentilerini konuşmak çok önemlidir. Denetmenler, personelin performans hedeflerini ve denetmenin beklentilerini anladığını farz etmemelidir. Denetim başlamadan önce bunlar net bir şekilde ifade edilmelidir. Daha uzun zamandır çalışan personel üyeleri geçmiş denetim deneyimlerini konuşmak isteyebilirler.

Denetim formatı

Personel yönetimi profesyonel konularda açık konuşmaların yapılmasından büyük bir şeydir. Denetmenlerin gözettikleri personele karşı yönetim sorumlulukları vardır. Dolayısıyla sığınmaevleri aşağıdaki yönetim çerçevesini uygulamalıdır:

1. **Bire bir:** Müdür veya daha deneyimli başka bir personel üyesi bir personel üyesinin denetimini yapar.
2. **Çiftler şeklinde:** Müdür veya daha deneyimli başka bir personel üyesi iki personel üyesinin denetimini yapar.
3. **Denkler arası:** Aynı istihdam düzeyindeki iki personel üyesi birbirlerinin denetimini yaparlar.
4. **Grup:** Aynı istihdam düzeyindeki personel üyeleri grup hâlinde bir müdür veya kıdemli bir personel üyesi tarafından gözetlenirler.

Denetim metotları

Personel üyeleri denetimden endişelenmemeli ve korkmamalıdır, aksine öğrenip gelişmek konusunda motive olmalıdır. Denetmenler her zaman denetim becerilerini geliştirip yöntemlerini personelin ihtiyaçları ve kişiliklerine göre adapte etmeye çalışmalıdır.

Müdahale

Denetim aşağıdaki gibi olmalıdır:

- Eğitici Tavsiye ve talimat vermelidir;
- Bilgilendirici Bilgi vermelidir;
- Tepkici Geri bildirim vermelidir.

Aracılık

Bir personel üyesinin performansını değerlendirirken denetmen aşağıdakileri yapmalıdır:

- Personelin hissettikleri şeyleri ifade etmelerini teşvik etmelidir;

- Personeli kendi performanslarını değerlendirmeye davet etmelidir;
- Personelin profesyonel eğitim almalarını ve bilgilerini arttırmak için gelişmelerini teşvik etmelidir.

Denetim araçları hakkında daha fazla bilgi ve örnek sorular Ek 12’de verilmiştir.

3.3 Profesyonel tükenmişlik sendromu

Tükenmişlik fiziksel, duygusal ve zihinsel yorgunluk durumudur (zaman içinde yavaşça ilerleyen idealizm, enerji, motivasyon ve kişinin kendine ve müşterilere ilgisinin azalması) Tükenmişlikle insanlara yardım içeren mesleklerinde sık sık karşılaşılır. Tükenmişliğe yol açan durumlar yetersiz eğitim, fazla iş yükü, düşük maaş, idari bürokrasi ve mutsuz müşterileri içermektedir.

“Tükenmişlik” terimi 1974’te Alman-Amerikan psikiyatrist Herbert Freudenberger tarafından insanlara yardım edilmesini içeren mesleklerin personelinin deneyimlerini açıklamak için çıkarılmıştır. Freudenberger’e göre tükenmişlik kişinin duygusal, zihinsel ve fiziksel enerjisi ve kaynaklarının fazla zorlanmasından ortaya çıkan bir yorgunluk durumudur.

Duygusal semptomlar:

1. Soğukluk;
2. İlgisizlik;
3. Motivasyon eksikliği;
4. Saldırganlık (meslektaşlar ve müşterilere karşı düşmanca davranışların gelişmesi);
5. Kişinin kendini çalışırken etkisiz hissetmesi veya profesyonel becerilerinden şüphe duyması.

Fiziksel semptomlar:

1. Yorgunluk;
2. Kronik hâlsizlik;
3. Baş ağrıları;
4. Kolay ürkme;
5. Tansiyon sorunları;
6. Çaresizlik hissi;
7. Boyun sıkıntıları, sırt ağrısı;
8. Titreme (yumruk sıkma, kolları kavuşturmak);
9. Kilo almak ya da vermek;
10. Nefes darlığı;
11. Uykusuzluk;
12. Cinsel bozukluk.

Duygusal ve bilişsel semptomlar:

1. Duygusal olarak hissizlik;
 2. Karamsarlık;
 3. Soyutlanmışlık hissi;
 4. Depresyon veya güçsüzlük ve çaresizlik hissi;
 5. Öfke, saldırganlık;
 6. Anksiyete, gerginlik, odaklanma yetisinin azalması;
 7. Kendini suçlama, suçluluk;
 8. Histeriklik;
 9. İdeallerin veya profesyonel bakış açısının kaybı;
 10. İzole olma hissi.
-

Davranışsal semptomlar:

1. Haftada 45 saatten fazla çalışmak;
 2. Çalışırken yorulmak, iş görevlerini yerine getirememek, işten “kaçma” isteği;
 3. İştah kaybı;
 4. Daha az aktivite yapmak;
 5. Uyuşturucu bağımlısı olmak dâhil kişinin kendine zarar vermesi;
-

İş yeri performans semptomları:

1. İş konusunda yeni teorilere ve fikirlerle ilginin azalması;
 2. Sorunlara alternatif çözüm bulmaya ilgisizlik;
 3. Standart şablonları, eski yöntemleri tercih etmek;
 4. İnovasyon konusunda ilgisizlik;
 5. Eğitimlere veya profesyonel gelişim kurslarına düşük katılım veya katılmayı reddetme;
-

İş yerinde tükenmişliği engelleme yöntemleri:

1. Kendinizin farkında olun; böylece ilk yorgunluk semptomlarınızı görebileceksiniz;
2. Sorunun farkına varın;
3. İş yerinde mutluluk ve tatmin olma duygusunu aramayın;
4. Özel ve profesyonel hayalarınızı dengede tutun;
5. Başkalarının hayatlarını yaşamayı kesin. Kendi hayatınızı yaşayın. Başkaları için yaşamayın, başkalarıyla yaşayın;

6. Başkalarına yardım etmek istiyorsanız önce kendinize şunu sorun: acil yardıma ihtiyaçları var mı? Yardımım olmadan idare edebilirler mi?;
7. Gününüzü planlayın;
8. İzin alın. İşten uzakta dinlenip şarj olarak geçirdiğiniz vakit psikolojik ve fiziksel sağlığınıza teşvik eder;
9. Kendi duygularınızın farkında olun;
10. Gülümsemek istemeseniz de gülümseyin;
11. Her gün en az 30 dakika egzersiz yapmaya çalışın;
12. “Hayır” demeyi öğrenin;
13. Sağlıklı beslenin.

Düzenli denetim tükenmişliği engellemeye yardımcı olur!

4

İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARINI DESTEKELEMEK İÇİN YÖNLENDİRMELER VE ORTAK FAALİYETLER

İnsan ticareti mağdurları için Ulusal Yönlendirme Mekanizması yalnızca Türkiye'nin insan ticareti ile mücadelesini koordine eden birimleri değil, ulusal veya bölgesel olarak insan ticareti mağdurlarına kapsamlı bir yardım veren yetkili devlet dairelerini ve devlet dışı organizasyonları içermektedir.

İnsan ticareti mağdurlarının Ulusal Yönlendirme Mekanizması ulusal ve uluslararası standartlara uygun bir şekilde bütün ve ihtiyaç bazlı bir destek sistemini teşvik etmektedir.

17 Mayıs 2016 tarihli İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik merkezi ve bölgesel yetkililerinin, insan ticareti mağdurların tespiti, korunması ve mağdurlara destek verilmesi için bir çerçeve tesis etmektedir. Devlet dışı organizasyonları Ulusal Yönlendirme Mekanizmasına dâhil etmek önemlidir. Kamu kurumları ve özel organizasyonlar arasında iş birliği olması daha etkili ve verimli bir teşhis ve destek işlemi yaratır. Uluslararası ve ulusal bazdaki en iyi uygulamalar devletin devlet dışı organizasyonları desteklemesinin verilen hizmetin ve ülkenin insan ticareti ile mücadele faaliyetlerinin kalitesini arttırdığını göstermektedir.

Ortak faaliyetler aşağıdakileri içermelidir:

- İnsan ticareti mağdurlarını destekleyen çok taraflı bir yaklaşım;
- Devlet daireleri, devlet dışı organizasyonlar ve uluslararası organizasyonlar arasında iş birliği;
- Gerekli gizliliği sağlayarak *karşılıklı bilgi paylaşımı* yapılması;
- Sorumlulukların ve görevlerin *detaylı bir şekilde dağıtılması*;
- Tüm faaliyetlerin *tutarlılığı* ve koordinasyonu.

İnsan ticareti mağdurları için destek hizmetleri aşağıdaki prensiplerle desteklenmelidir:

- İnsan ticareti mağduru olmuş insanların temel hak ve özgürlüklerini koruma ve mağdurların şereflerini ve sağlıklarını korumak ve bunlara saygıyı teşvik etme kararlılığı. Mağdurların hukuki yardım alma hakları vardır ve yasalar insan ticareti mağdurlarının suç mağduru olarak tazminat talep etmelerine imkân tanımalıdır.
- Mağdurun menfaati en önemli önceliktir.

- Mağdurlara ırk, cinsiyet, etnik köken, cinsel tercih, din, siyasi görüş, sosyal sınıf, ikamet yeri, zenginliği veya başka kişisel durumlardan dolayı ayırım yapmadan mümkün olan en iyi yardımın sağlanması.
- Mağdur hakkındaki tüm bilgiler mağdurun gizlilik ve mahremiyet hakkını göz önünde bulundurarak ele alınmalıdır.
- Mağdurlara sunulan tüm destek hizmetleri mağdurun bilgilendirilmiş onayı koşulu ile verilmelidir.
- Destek hizmetleri erişilebilir ve ücretsiz olmalıdır.

Devlet dışı organizasyonların özel rolü, katılımlarını hizmet sunulmasının her aşamasında önemli kılmaktadır. Bir sığınmaevinde konaklama, önemli ancak yönetilmesi son derece zor bir hizmet türüdür. Devlet dışı organizasyonlar insan ticareti mağdurlarına sığınmaevinde konaklama imkânının verilmesinin önemli bir parçasıdır. Devletler, insan ticareti mağdurları için sosyal hizmetleri deneyimli devlet dışı organizasyonlara yaptırarak gerekli ortaklıkları tesis edebilir.

Sığınmaevleri, yardım merkezleri ve kolluk kuvvetleri arasında iş birliği

4 Nisan 2013 tarihinde çıkarılan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Türkiye'nin insan ticareti ile mücadele girişimlerinin kurumsal ve yasal çerçevesini çizer. Bu kanun Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün altında İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesini tesis eder.

17 Mart 2016'da yürürlüğe giren İnsan Ticareti ile Mücadele ve Mağdurları Koruma Yönetmeliği 6458 sayılı kanun gereğince idari ve yönetsel düzenlemeleri belirlemiştir. Yönetmelik ayrıca ulusal kanunları Türkiye'nin 2 Mayıs 2016'da onayladığı Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi ile uyumlu hâle getirmeye çalışmaktadır. Yönetmeliğin amacı ve kapsamı, insan ticareti mağdurlarının tespitinin, mağdurlara destek programlarının (mağdurların konaklamaları dâhil), gönüllü ve güvenli dönüş programlarının ve yabancı mağdurlar için oturma izinlerinin kural ve yöntemlerini belirlemektir. Yönetmeliğin tesis ettiği koruma çerçevesi yabancı ve Türk insan ticareti mağdurlarını kapsamaktadır.

Türkiye'nin insan ticareti ile mücadele hizmetlerinin koordinatörü olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve il müdürlüklerinin aşağıdaki görev ve işlevleri bulunmaktadır:

- Acil durum telefon hattı tesis etmek, işletmek veya dış kaynaklara işlettirmek;
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne, il müdürlüklerine ve acil durum telefon hattına yöneltilen bildirim ve şikâyetleri Cumhuriyet Savcılığına bildirmek;
- Mağdurların tespit işlemini soruşturma veya kovuşturma sonuçlarını beklemeden yerine getirmek;
- İnsan ticareti mağdurları veya mağdur oldukları düşünülen insanlar ile görüşme yapmak ve tespit işleminin sonucunu belirten bir rapor yazmak;
- Tespit raporunun onayına tabi olarak İnsan Ticareti tespit formunu doldurup kişinin insan ticareti mağduru olarak kayıt işlemini yerine getirmek;

- Mağduru destek hizmetleri hakkında bilgilendirmek, bir sığınmaevine yönlendirilmesi işlemlerini tamamlamak ve mağdur yabancı ise oturma izni alım işlemini başlatmak;
- İnsan ticareti mağdurları için sığınmaevleri tesis etmek, işletmek veya kısmen işletmek; mağdurların sığınmaevine veya benzer bir hizmete erişimleri olmasını sağlamak;
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile insan ticareti oldukları tespit edilen Türk vatandaşları için destek hizmetleri sunulması üzerine işlemler ve ilkeler geliştirmek;
- Mağdurların sığınmaevlerine yönlendirilmeleri sırasında ulaşım veya başka masrafları karşılamak;
- Mağdurun bilgilendirilmiş onayı ile tefekkür süreci ve soruşturma ve/veya kovuşturma süreçlerinde mağdur destek programları sunmak;
- Mağdurların temel ihtiyaçlarını karşılamak için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından geçici maddi destek talep etmek;
- Mağdurların menşe ülkelerine gönüllü ve güvenli dönüşlerini yönetmek ve koordine etmek; ulaşım ve diğer masrafları karşılamak (ilgili başka bir kurum tarafından da karşılanabilir);
- Gizliliğin en önemli faktör olduğunu göz önünde bulundurarak Ulusal Yönlendirme Mekanizması üyelerinden mağdurlar, insan ticareti yapanlar, insan ticareti işlemi ve adil uygulamalar hakkında veri, bilgi ve istatistik talep etmek;
- İnsan ticaretinin ülke çapındaki durumu, bilgilerin analizi, istatistikler ve Ulusal Yönlendirme Mekanizması üyelerinin sağladıkları bilgileri içeren yıllık bir rapor hazırlamak;
- Diğer ilgili devlet, uluslararası ve devlet dışı organizasyonlarla birlikte eğitim ve bilinç arttırma etkinlikleri düzenlemek;
- İcracı bakanlıklarla, yerel makamlarla, devlet dışı organizasyonlarla, yüksek öğrenim kurumlarıyla, akademisyenlerle, yerli ve yabancı uzmanlarla ve suçun uluslararası doğası gereği ilgili ülkeler, uluslararası ve hükümetler arası organizasyonlarla iş birliği yapmak;
- Komisyona sekreterlik ve destek hizmetleri sağlamak; Komisyonun idare işlemlerini ve ilkelerini belirlemek (*aşağıya bakınız*).

Yönetmelikte belirtildiği gibi, Komisyon **insan ticaretine karşı mücadelenin ulusal koordinasyon birimidir**. Komisyon insan ticareti ile mücadele politikaları geliştirir, eylem planları hazırlar ve devlet kurumlarının ve uluslararası ve devlet dışı organizasyonların faaliyetlerini koordine eder. İçişleri Bakanlığından bir müsteşar Komisyon'a başkanlık yapar (**Ulusal Koordinatör**). Komisyon, Yargıtay, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulusal İnsan Hakları Kurumu, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü, Milli İstihbarat Teşkilatı, Türkiye Barolar Birliği, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü temsilcilerinden oluşmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kararları doğrultusunda insan ticareti ile mücadele girişimlerinin uygulanmasını gözlemlemek için il komisyonları kurulmalıdır.

Komisyon'un **görevleri** aşağıdaki gibidir:

- İnsan ticareti ile mücadele stratejileri geliştirmek;
- Önemli paydaşlara ulusal eylem planları hakkında tavsiye vermek;

- Ulusal Yönlendirme Mekanizması'nın işleyişi hakkında tavsiyelerde bulunmak;
- Ulusal Yönlendirme Mekanizması üyelerine insan ticareti ile mücadele programlarını uygulamak doğrultusunda talimat vermek;
- İnsan ticareti mağdurlarının korunmasını, konaklamasını ve mağdurlara yapılan desteği geliştirecek politikalar geliştirmek;
- Ulusal ve uluslararası verilerin toplanması ve analizini koordine etmek;
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün yıllık raporunu değerlendirmek;
- Türkiye'nin insan ticareti ile mücadele kanunlarına gerekli değişikliklerin yapılmasını önermek;
- Türkiye'nin insan ticareti ile mücadele ve mağdurları koruma çabalarına katkıda bulunmak.

Kolluk kuvvetleri ve devlet dışı organizasyonlar arasındaki iş birliğini arttırmak için Ulusal Yönlendirme Mekanizması üyeleri aşağıdakileri yapmalıdır:

1. İnsan ticareti vakaları hakkında bilgi alışverişinde bulunmak

Kolluk kuvvetleri ve sığınmaevleri de dâhil olmak üzere destek merkezleri eğilimler, mağdur türleri ve risk faktörleri hakkında bilgi alışverişinde bulunmalıdır. Bu veriler hizmet verilmesini ve insan ticareti ile mücadele stratejilerini geliştirmek için kullanılmalıdır. Veri paylaşma yükümlülüklerinin boyutlarını tanımlayan muhtıralar etkili iş birliğini teşvik edecektir.

2. Mağdurları korumak için birlikte çalışmak

Sığınmaevi güvenlik önlemlerini uygulamak için kolluk kuvvetleri ve sığınmaevi personelinin birlikte çalışması pratik bir uygulamadır. Sığınmaevi personeli mağdurların güvenliklerine tehdit teşkil eden herhangi bir durumda bunu kolluk kuvvetlerine bildirmeli ve güvenlik önlemlerini uygulamalıdır. Kolluk kuvvetleri belirlenen tehditlere ön alıcı bir şekilde tepki vermelidir.

3. Mağdurların ihtiyaçlarını birlikte değerlendirmek ve hukuki yardımı koordine etmek

Hukuki yardım ve tazminat insan ticareti mağdurlarına kapsamlı bir yardımın çok önemli bir parçasıdır. Bu yüzden kolluk kuvvetleri memurları mağdurların ihtiyaçlarının ve rehabilitasyon planlarının görüşüldüğü sığınmaevi toplantılarına katılmalıdır. Sosyal hizmet görevlileri ve kolluk kuvvetleri memurları birbirlerini hukuki yardımın verilmesi dâhil olmak üzere rehabilitasyon planlarının ilerlemesi konusunda bilgilendirmelidirler.

Sığınmaevi personeli kolluk kuvvetleri ve mağdurlar arasındaki bir bağ görevi görmelidir. Sığınmaevi personeli mağdurları herhangi bir soruşturmada desteklemeli ve mahkeme duruşmalarına hazırlamalıdır.

4. Ortak eğitim kurslarına katılmak

Ortak eğitim programları iş birliği ve ortaklıkları teşvik etmenin etkili bir yoludur. Kurumlar arası eğitim programları ile sığınmaevi personeli ve kolluk kuvvetleri memurları karşılıklı saygı geliştirirler ve her birimin insan ticareti mağdurlarının rehabilitasyonlarına ve korumalarına yaptığı katkıyı anlarlar. Ortak eğitim kursları ayrıca profesyonel gelişim ihtiyaçlarını karşılar ve insan ticareti mağdurlarına verilen hizmetin kalitesini artırırlar.

Çocuk mağdurlar için sığınma evi pedagogu veya psikologu görüşmeye veya Yönetmeliğin gerektirdiği emredilmiş bir yüze yüz toplantıya katılabilir. Sığınmaevi personelinin eğitimi ve uzmanlığı sayesinde, bu insanların katılımı çocukların insan ticareti yapanların aleyhine ifade vermeleri için daha rahat olmalarına yol açar.

Uyumlu ve birlikte yardım sunmak mağdurlar için daha güvenli bir ortam yaratır ve mağdurların rehabilitasyon sürecine güvenmelerini sağlar. İş birliği, mağdurların sığınmaevi personeli ve kolluk kuvvetleri ile birlikte çalışmalarını için teşvik eder.

Uluslararası uygulamalar ve normlar uyarınca insan ticareti mağdurları insan ticareti yapanlar konusunda delil sunmak veya ifade vermek zorunda değildir. Kolluk kuvvetleri ile gönüllü bir şekilde iş birliği yapılmalıdır. Uluslararası uygulamada mağdurlara, mağdurun tespitinden itibaren kolluk kuvvetleri ile iş birliği yapıp yapmayacaklarını düşünmek için 30 günlük bir düşünme süresi verilir.

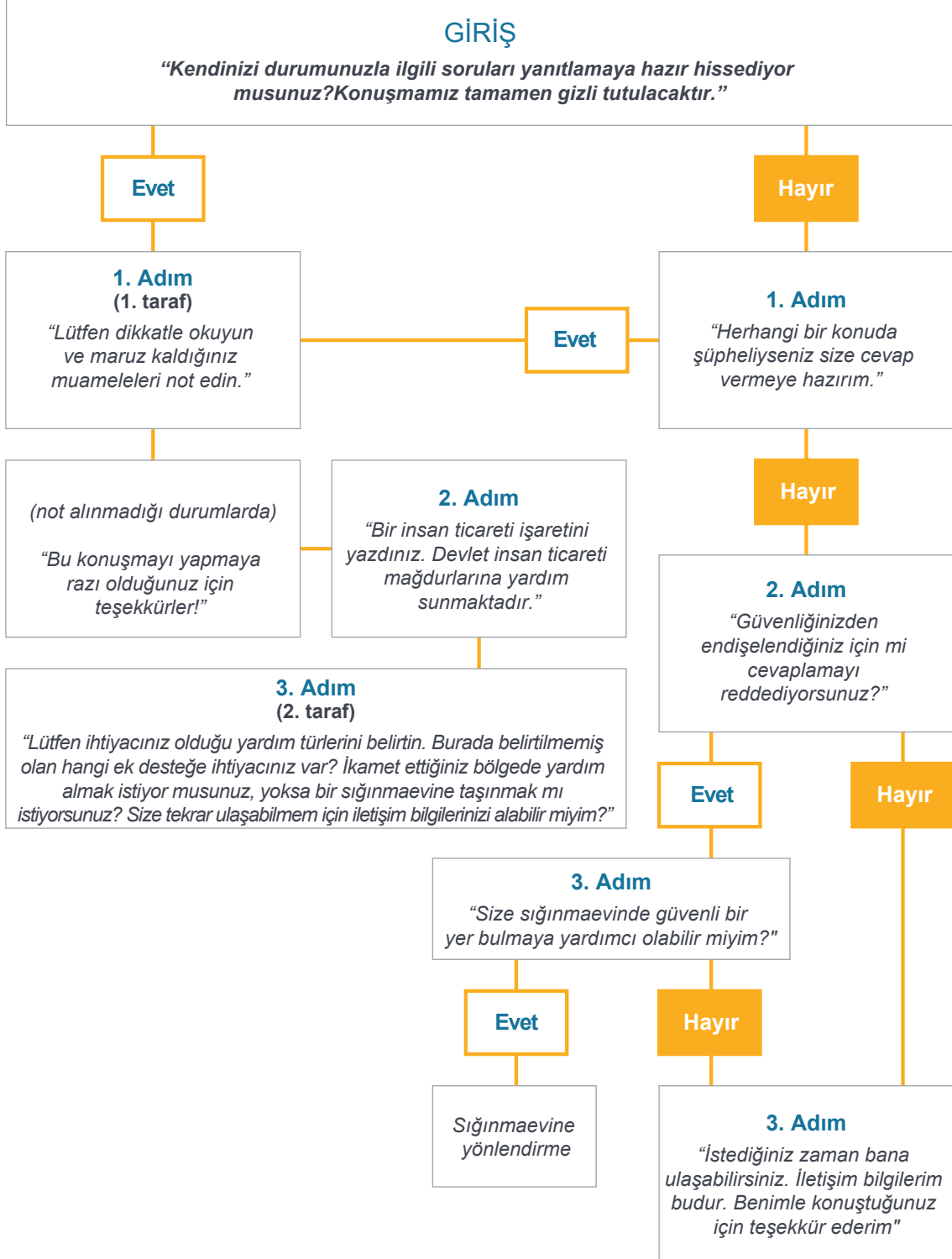
KAYNAKÇA

1. En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi (No.182). Bu adresten erişilebilir: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C182 (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
 2. Ticaretinin ve Başkasının Fuhşunu Sömürmenin İlgası Hakkındaki Sözleşme <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/TrafficInPersons.aspx> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
 3. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi. Bu adresten erişilebilir: <http://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/about-the-convention> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
 4. Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürüsü ve *İstismara Karşı* Korunması Sözleşmesi (CETS No. 201). Bu adresten erişilebilir: <https://rm.coe.int/1680084822> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
 5. Türk Ceza Kanunu (No.5237). Bu adresten erişilebilir: http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=77393&p_country=TUR&p_classification=01.04 (en son 08/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
 6. Çocuk Hakları Bildirisi. Bu adresten erişilebilir: <https://www.unicef.org/malaysia/1959-Declaration-of-the-Rights-of-the-Child.pdf> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
 7. Zihinsel Hastalıkların Tanılayıcı ve İstatistiki Kılavuzu, Dünya Sağlık Örgütü. Bu adresten erişilebilir: <http://www.who.int/classifications/icd/en/bluebook.pdf> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
 8. ILO Zorla Çalıştırma Sözleşmesi (No. 29). Bu adresten erişilebilir: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312174:NO (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
 9. ILO'nun Zorla Çalıştırma, Modern Kölelik ve İnsan Ticareti İstatistikleri. Bu adresten erişilebilir: <http://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/statistics/lang--en/index.htm> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
 10. OSCE Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (ODIHR) İnsan Hakları Mağdurları için Ulusal Yönlendirme Mekanizmaları. İnsan Ticareti Mağdurlarının Haklarını Korumak için Ortak Çaba, Pratik bir El Kitabı, Varşova. Bu adresten erişilebilir: <https://www.osce.org/odihr/13967?download=true> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
-

11. Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek, Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol. Bu adresten erişilebilir: https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/2011/04/som-indonesia/convention_smug_eng.pdf (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
12. Güneydoğu Avrupa Ülkelerinde İnsan Ticareti ile Mücadele Polisi Eğitimi Bölge Standartı, Eğitim Kılavuzu, Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi ve Avusturya İçişleri Bakanlığı. Bu adresten erişilebilir: http://www.undp.ro/governance/Best Practice Manuals/docs/Police_Manual_Final.pdf (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
13. İnsan Ticareti ile Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. Bu adresten erişilebilir: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-9.htm> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
14. Köleliğin, Köle Ticaretinin ve Köleliğe Benzer Uygulama ve Geleneklerin Ortadan Kaldırılmasına Dair Ek Sözleşme. Bu adresten ulaşılabilir: https://treaties.un.org/pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-4&chapter=18&Temp=mtdsg3&clang=_en (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
15. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (No.6458), Türkiye Cumhuriyeti. Bu adresten ulaşılabilir: http://www.goc.gov.tr/icerik/law-on-foreigners-and-international-protection-l-fip_913_975 (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
16. İnsan Ticaretine Tepki Programı eğitim modülleri: Mağdurların tespiti ve mağdurlarla görüşme araçları. Koordinatör Kılavuzu, IOM, Cenevre, 2006. Bu adresten ulaşılabilir: http://un.am/up/library/Needs_Assesment_Counter-trafficking_Response_Armenia_ENG.pdf (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
17. Tehlikedeki Çocukları Hedefleyen İnsan Ticareti ile Mücadele Müdahaleleri Programı eğitim modülleri YAKALA VE SÜRDÜR (2013 – 2015). Bu adresten erişilebilir: http://www.diakonia.sk/data/files/88_anti-trafficking-intervention-programme-targeted-to-vulnerable-children.pdf (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
18. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, Modern Kölelik Türleri. Bu adresten erişilebilir: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet14en.pdf> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
19. Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve İlgili Protokolleri. Bu adresten erişilebilir: <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
20. İnsan Ticareti ve Şiddet Mağdurları Koruma Kanunu 2000: İnsan Ticareti Raporu, ABD Dışişleri Bakanlığı. Bu adresten erişilebilir: <https://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).
21. Dünya Sağlık Örgütü İnsan Ticareti Yapılmış Kadınlarla Görüşme Yapmak için Etik ve Güvenlik Öneriler. Bu adresten erişilebilir: <http://apps.who.int/iris/handle/10665/42765> (en son 16/11/2017 tarihinde erişilmiştir).

EK 1

İlk görüşme işlemi

İnsan ticareti mağdurları ile görüşme kontrol listesi

1. taraf

(Lütfen dikkatle okuyun ve ilgili işaretleri işaretleyin)

- Belli iş şartlarında çalışmayı veya belli hizmetler vermeyi kabul edip sonra farklı iş koşulları ve hizmetlerle kendini kandırılmış hissetmek;
- Hareketin kısıtlanması,
- Aile üyeleri veya akrabalarla iletişime izin verilmemesi;
- Çalışma veya hizmetin alınmasına zorlama olmuş;
- Şiddet veya tehditler kullanılmış;
- Suç faili maaş ödemeyi kabul etmemiş;
- Pasaport veya başka bir kimlik belgesine el konulmuş;
- Hayali borçları geri ödemeye zorlanma;
- Dilencilik veya başka bir yasa dışı faaliyete zorlanma.

Bu işaretlerden bazıları sizin durumunuzla ilgiliyse yüksek ihtimalle insan ticareti mağdurusunuz.

DEVLET KORUMA VE YARDIM ALMA HAKKINIZI TEMİN ETMEKTEDİR

2. taraf

AŞAĞIDAKİ YARDIMLARI ALMA HAKKINIZ VAR:

- **tıbbi yardım** (Tıbbi muayene ve tedavi);
- **çeviri hizmetleri**;
- **sığınma evleri ve güvenli alanlar**;
- **psikososyal yardım** (danışmanlık, duygusal destek);
- **sosyal-pedagojik** (toplum sözleşmelerinin tekrar sağlanması, sosyal adaptasyon konusunda yardım);
- **hukuki yardım** (hukuki danışmanlık ve yasal haklarınız konusunda bilgi);
- **temel ihtiyaçların karşılanması doğrultusunda mali yardım rehberliği**;
- **başka sosyal ödemeler konusunda hakların kullanımı yardımı**;

- mesleki eğitim yardımı ve iş piyasasına erişim desteği;
- iş bulma yardımı;
- eğitim ve meslek eğitimi yardımı;
- devlet dışı, uluslararası ve devletler arası organizasyonların sunduğu danışmanlık hizmetlerine erişim;
- bağlantılı olduğunuz elçilik veya konsolosluk yetkilisi ile görüşmede yardım;
- menşe ülkesine iade konusunda yardım (yabancılar için)

Ek notlar

İnsan ticaretinde çocuk mağdurların ana işaretleri

Doğrudan (objektif) işaretler	
faaliyetler: bir çocuğun alımı, transferi, gizlenmesi, teklif edilmesi veya teslim alınması çocuk ticareti veya çocukla ilgili yasa dışı anlaşmalar (takası, kullanılması, borç veya hediye olarak verilmesi)	Durumsal geçmişi
Dolaylı (subjektif) işaretler	
Fiziksel durum	Yara izleri, çürükler, burkulmalar, yaralar, parmaklarla sıkılmış olmanın izleri, kemer veya sopa ile darbe izleri, darbe izleri, yanıklar (ör. sigara veya çakmak), kırıklar, sertçe çekilmiş olma izi, iç organ yaraları, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, başağrıları, somatik hastalıklar, enürezi, enkontinans, kekeleme, uykusuzluk, alkol veya uyuşturucu bağımlılığı
Psikolojik	Gelişme gecikmesi, uyuşukluk, saldırganlık, ilgisizlik, kriz, psikolojik engel, mesafelilik, korku, anksiyete, öfke, depresyon, aşırı hareketsizlik, düşük öz saygı, suçluluk hissi, utanma, kâbuslar, intihar girişimleri
Davranışsal tepkiler	Konuşmayı reddetme, parmak emme, sallanma, tırnak yeme, sözlü taciz, kendini veya başkalarını incitme isteği, kaçmaya çalışma, tuhaf tutum, hareketlerde değişiklik
Görünüş	Bakımsızlık, mevsime uygun olmayan kıyafetler, çok fazla makyaj

İnsan ticareti mağdurlarının objektif (doğrudan) veya subjektif (dolaylı) işaretleri (göstergeleri)

Doğrudan (objektif) işaretler	
faaliyetler: bir çocuğun alımı, transferi, gizlenmesi, teklif edilmesi veya teslim alınması yöntemler: dolandırıcılık, kandırma, şantaj, tehlikedeki bir durumun suistimali, tehdit, şiddet veya baskı kullanımı, gücün suistimali, başkalarına mali veya başka türlü bağımlılık veya zorlama amaç: istismar insan ticareti veya kişiyle ilgili yasa dışı anlaşmalar (takası, kullanılması, borç veya hediye olarak verilmesi)	Mağdurun geçmişi
Dolaylı (subjektif) işaretler	
Fiziksel durum	- Çürükler - Yara izleri - Yaralar - Yanıklar (ör. sigara veya çakmak), - Kırıklar, burkulmalar - İç organ yaraları, - Cinsel yolla bulaşan hastalıklar - Başağrıları - Uyku bozuklukları - Alkol veya uyuşturucu bağımlılığı.
Psikolojik	- Duyguları kontrol edememe; - Öz güven eksikliği; - Öfke, düşmanca tavır; - Saldırganlık; - Korku; - Amaçsız anksiyete; - Çaresizlik hissi; - Şok; - Kafa karışıklığı; - Hafıza kaybı; - Suçluluk hissi; - Depresyon; - İntihar girişimleri.

Davranışsal tepkiler	- Ağlama; - Mesafeli tutum; - Konuşmakta çekingenlik; - Başkalarının bakışlarından kaçınma; - Hisleri belli eden hareketler; - Kendini suçlama ve olanlar için başkalarını suçlama
Görünüş	Bakımsızlık, mevsime uygun olmayan kıyafetler, çok fazla makyaj

İnsan ticaretinin doğrudan ve dolaylı işaretlerinin vaka örnekleri

Tarih:

16 yaşındaki Y, bir meslek yüksek okulunda birinci sınıf öğrencisidir. Yasal bir velisi ya da vasisi olmayan ve yurttan yaşayan reşit yaşta olmayan bir çocuktur. Yaz tatillerine başka öğrenciler eve gittiklerinde Y yurttan kalmaya devam eder. Bir gün, bir tanıdığından başka bir şehirde iyi bir maaşla, ücretsiz yemek ve konaklama ile bebek bakıcısı olarak çalışma teklifi alır. Y teklifi kabul eder ve tanıdığı ile trenle diğer şehre doğru yola çıkar. Trende kamyon şoförlerine seks hizmetleri sunacağını öğrenir. Gecede 7 ile 10 arası müşteriye hizmet etmeye zorlandı ve “çalışma” kıyafetleri ve yiyecek dışında herhangi bir ödeme almadı. Bunlara katlanmayı reddederek kaçmaya çalıştı. Yakalanıyor ve şiddetli bir şekilde darp ediliyor. O zamandan beri tekrar kaçmaya çalışırsa öldürüleceğinden korkuyor. Ama müşterilerinden biri kaçmasına yardım ediyor.

Aşağıdakiler dolaylı işaret olarak düşünülebilir:

- Y’nin yaşı,
- cinsiyet
- sosyal statü - yetim olması,
- kaçmasından sonraki psikolojik durum - “Y bir daha kaçmaya çalışırsa yakalanıp öldürülmekten korkuyor.

Aşağıdakiler doğrudan işaret olarak düşünülebilir:

“... Bir gün, bir tanıdığından başka bir şehirde çalışma teklifi alır.” -alım,

“Y teklifi kabul eder ve tanıdığı ile trenle diğer şehre doğru yola çıkar.”- transfer (taşınma),

“Trende kamyon şoförlerine seks hizmetleri sunacağını öğrenir.” - kandırma,

“Bunlara katlanmayı reddederek kaçmaya çalıştı. Yakalanıyor ve şiddetli bir şekilde darp ediliyor.” - fiziksel istismar,

“Gecede 7 ile 10 arası müşteriye hizmet etmeye zorlandı ve “çalışma” kıyafetleri ve yiyecek dışında herhangi bir ödeme almadı..” - cinsel istismar.

İnsan ticareti yapılmış kadınlarla görüşme yapmak için etik ve güvenlik önerileri

1. Kimseye zarar vermeyin.

Aksini işaret eden delil olmadıkça her kadına zarar verme potansiyeli çok yüksekmiş gibi davranın. Bir kadının durumunu uzun veya kısa dönemde kötüleştirecek hiçbir görüşmeyi yapmayın;

2. Görüştüğünüz kişiyi tanıyın ve riski değerlendirin.

Görüşmeyi yapmadan önce insan ticareti ile ilgili riskleri ve her kadının durumunu öğrenin;

3. Yönlendirme bilgileri hazırlayın.

Yerine getiremeyeceğiniz SÖZLER VERMEYİN. İstenmesi durumunda yönlendirmeye yardımcı olmak için yasal, tıbbi, sığınmaevi, sosyal destek ve güvenlik hizmetleri hakkında kadının anadilinde ve (farklıysa) ülkenin dilinde bilgi vermeye hazır olun;

4. Çevirmenleri ve meslektaşları uygun bir şekilde seçin.

Çevirmen, meslektaş ve başkalarını tutmanın risklerini ve faydalarını değerlendirin ve uygun eleme ve eğitim yöntemleri geliştirin;

5. Anonimlik ve gizliliği sağlayın.

Kadınla iletişime geçilmesinden vakasının detaylarının duyurulmasına kadar geçen sürenin tamamında ve görüşme işlemi sırasında kişinin kimliğini ve gizliliğini koruyun;

6. Görüşme yapılan kişinin haklarını tanıyarak bilgilendirilmiş onayını alın.

Görüşme yapılan her kişinin görüşmenin içeriğini ve amacını, bilginin amaçlanan kullanımını, cevaplama hakkını, istediği zaman görüşmeyi sonlandırma hakkını ve bilginin nasıl kullanılacağına kısıtlama koyma hakkını anladığından emin.

7. Her kadının kendi durumu ve güvenliğine olan tehkile hakkındaki değerlendirmesini dinleyin ve saygılı olun.

Her kadının farklı endişeleri olacağını ve bu endişelere kendi bakış açısının başkalarının bakış açılarından farklı olabileceğinin farkında olun.

8. Kadını tekrar travmatize etmeyin.

Duygusal bir tepki almak için bir soru sormayın. Kadının endişesine tepki vermeye ve güçlü yanlarını vurgulamaya hazır olun.

9. Acil bir müdahaleye hazır olun.

Kadın tehlikede olduğunu söylerse tepki vermeye hazır olun.

10. Toplanan bilgileri faydalı bir şekilde kullanın.

Bilgiyi kadına faydalı olacak şekilde veya genel olarak ticareti yapılmış kadınlar için iyi uygulamalar ve müdahaleler geliştirilmesini ilerletmek için kullanın.

Sığınmaevi güvenlik kuralları

- Sığınmaevinde uyuşturucu, alkol, silahlar veya başka bir kaçak maddenin bulundurulması yasaktır;
- Sığınmaevinde cep telefonları yasaktır. Bu eşyalar sığınmaevi personeline emanet olarak verilmelidir ve kişiye sığınmaevinden ayrıldığında yazılı protokol uyarınca iade edilecektir;
- Sığınmaevine habersiz gelen ve kontrol edilmemiş misafirlerin girişi yasaktır;
- Sığınmaevi müdürünün onayladığı durumlarda telefon aramaları yapılabilir. Sığınmaevi personeli telefon görüşmelerini dinleme hakkını saklı tutmaktadır;
- Sığınmaevinin yeri veya sığınmaevinde kalan birinin veya personelin kişisel bilgileri kimseye ifşa edilemez. Bir mağdurun tam adı veya başka kişisel bilgileri sığınmaevinde kalan başka birine veya personel üyesine ifşa edilemez. Aksi belirtilmediği sürece sadece isimler kullanılacaktır;
- Sığınmaevinde kalanlar aile üyelerine veya yakın oldukları insanlara (arkadaşlar, akrabalar, komşular) sığınmaevi kuralları hakkında bilgi vermemelidir;
- Sığınmaevinin dışındayken, sığınmaevi haricinde insanlarla iletişim ve hareketler konusunda sığınmaevi personelinin verdikleri güvenlik talimatlarına harfiyen riayet edilecektir. Sığınmaevinde kalanlar psikolog ve personel tarafından önerildiği gibi davranacaklardır. Bu bir güvenlik garantisidir;
- Herhangi bir şüpheli iletişim veya faaliyet acilen sığınmaevi personeline bildirilmelidir.

Anlaşma:

Ben, _____ yukarıda bahsedilen güvenlik kurallarını ve sorumluluğumu anlıyorum. Kendi güvenliğimi, ve sığınmaevinde kalan başkaları ile personelin güvenliğini sağlama konusundaki sorumluluğum bana bildirildi. Herhangi bir güvenlik önlemi veya kuralına riayet etmemenin yardımın kesilmesine sebep olabileceğini kabul ediyorum.

Ben, kendi adıma ve bana bağımlı olan çocukların adına sığınmaevindeki kalışım esnasında burada belirtilen kurallara uyacağımın garantisini veriyorum. Fiziksel yaralanma veya kaza ile sonuçlanan bir kuralları çiğneme durumunda hiçbir taraf sonuçlarından sorumlu olmayacaktır.

İmza: _____

Tarih: _____

Sosyal hizmet görevlisi: _____

Hizmet kullananının kayıt kartı

1. Soyadı:

2. Adı:

3. İkinci ad:

4. Cinsiyet:

5. Doğum tarihi:

6. Uyruk:

7. Doğum yeri:

8. Fiziksel ve hukuki adres:

9. Kimlik kartı

Belge türü	Belge seri numarası	Veriliş tarihi	Geçerlilik süresi	Veriliş yeri
Kimlik kartı				
Pasaport				

9-1. Ek bilgiler:

10. Eğitim:

11. Meslek:

12. Birinci derece akrabaların bilgileri

No	Yakınlık	Adı, soyadı	Doğum yeri	Kayıtlı adresi

13. Sabıka kaydı

No	Sabıka kaydı maddesi	Hapis süresi	Hapisten tahliye tarihi	Hapis yeri

14. Bulaşıcı hastalıklar (tüberküloz, hepatit vs.):**15.** Sağlık durumu:**16.** Yönlendiren kurum**17.** İmza:**18.** Tarih:**19.** Formu dolduran uzmanın adı, soyadı ve imzası:

EK 7 İlk değerlendirme

1. Genel bilgiler

No	İstenilecek bilgi	Not
1	Adı, soyadı	
2	Cinsiyeti	
3	Doğum yeri	
4	Polis veya mahkeme ile ilgili herhangi bir faaliyet	
5	Rehabilitasyona katılım ve rehabilitasyon süresi	
6	Topluma tekrar entegre olma işleminin başlangıç ve bitiş tarihi	

Yaşam Koşulları

Değerlendirme	Not
Mevcut yaşam koşulları	
Geçmiş yaşam koşulları	
.....'den beri (Türkiye'deki şehir adı)	

Lise eğitimi - uzmanlık - mesleki eğitim

Değerlendirme		Not
Eğitim	Lise eğitimi	
	Mezuniyet tarihi	
	Mesleki eğitim	
	Ek uzmanlıklar	
İstihdam	İş deneyimi	
	İşsiz (ne zamandan beri?)	
	Mevcut işi (oransal esasa göre)	

Mali durum

Değerlendirme		Not
Gelir	Tür	
	Miktar	
Gider	Tür	
	Miktar	
Borçlar	Tür	
	Miktar	

Sağlık durumu

Değerlendirme		Not
Sağlık durumu	Genel sağlık durumu	
	Bulaşıcı hastalıklar	
	Hamilelik veya jinekolojik	
	Tüberküloz	
Psikolojik	Ruhsal durum	
	Psikiyatrik tanımlar	
	İntihar girişimi	

Bağımlılıklar

Değerlendirme		Not
Bağımlılıklar	Alkol	
	Uyuşturucu	
	Yasa dışı bağımlılıklar (narkotik)	
	Diğer	

Psikososyal durum

Değerlendirme	Not
Ebeveynler	
Kardeşler	
Önemli kişiler	

Eş	
Çocuklar	
Toplum sözleşmeleri	
Dinlenme vakti	
Medeni hâl (dini veya medeni evlilik, erken evlilik)	
Evlilik geçmişi	
Sosyal değerlendirme	

Kişisel

Değerlendirme	Not
Hayat geçmişi	
Kendini değerlendirmesi	
Gelecek fırsatları	

Sosyal hizmet görevlisinin değerlendirmesi

Değerlendirme	Not
İlk izlenim	
Rehabilitasyon süresinin belirlenmesi	

2

Rehabilitasyon süresi

Rehabilitasyon Süresinde Hizmet Verilmesi

Rehabilitasyon süresinde verilen hizmetler ve yarattıkları değişiklikler	Verilmiştir	Kısmen verilmiştir	Hizmet almayı reddetmiştir	Önerilmemiştir	Hizmetin sonuçlarını onluk skalada değerlendirme (1'den 10'a kadar)	Hizmet sağlayıcıları
Sığınmaevi						
Psikolojik destek						
Tıp hizmeti						
Hukuki yardım						
Eğitim						
Meslek kursları						
İstihdam						
Çocukların ihtiyaçlarının karşılanması						
Kıyafet						
Yiyecek						
Mali yardım						
Mahkeme duruşmalarının sonuçları						
Aileye adapte olma						

3

Tekrar entegre olma işlemi

Rehabilitasyon süresinde verilen hizmetler ve yarattıkları değişiklikler	Verilmiştir	Kısmen verilmiştir	Hizmet almayı reddetmiştir	Önerilmemiştir	Hizmetin sonuçlarını onluk skalada değerlendirme (1'den 10'a kadar)	Hizmet sağlayıcıları
Geçici konaklama						
Psikolojik yardım						
Ek tıbbi yardım						
Ek hukuki yardım						
Aileye adapte olma başarılı veya başarısız						
Mesleki kursları bitirme						
Ayarlanan iş yerinde çalışmaya devam etmekte						
Çocukları ile birlikte yaşamakta mı?						
Topluma adaptasyon seviyesi						
Sözleşmeler						
Ekonomik durumdaki değişiklik						
Gelir kaynağı var						

Sosyal hizmet görevlisinin değerlendirmesi

Değerlendirme	Not
Son kanaat	

Bireysel eylem planı

Gün/Ay/Yıl:

(Müdürün adı, soyadı ve imzası)

(Organizasyonun ismi)

Hizmet kullanıcısının adı ve soyadı:

Doğum tarihi, gün, ay, yıl:

Organizasyona kabul edilme tarihi:

Gözlem süresi

'den

'e kadar

Bireysel planın geliştirilip uygulanması

'den

'e kadar

Hizmet alan kişinin bireysel ihtiyaçları doğrultusundaki hizmet tedbirleri (hizmet tipi ve boyutu)

No	Hizmet türü	Hizmetlerin boyutu (ayrı hizmet listesi)	Adı, soyadı, imzası ve hizmet sağlayıcısının rütbesi	Verilen hizmetin tarihi
1	2	3	4	5
1	Sosyal-evsel			
2	Sosyal-tıbbi			
3	Sosyal psikolojik			

4	Sosyal-pedagojik			
5	Sosyal mesleki Sosyal-istihdam			
6	Sosyal-kültürel			
7	Sosyal-ekonomik			
8	Sosyal-hukuki			

Bireysel eylem planı incelemesi “ ” 20

Sosyal hizmet görevlisi: _____

(İmza)

(Adı, soyadı, tarih)

EK 9 Psikolojik destek verilmesi

(Merkeze kabul edildiğinde)

1. Adı, soyadı: _____
2. Doğum tarihi: _____
3. Doğum yeri: _____
4. Genel davranış özellikleri: _____
5. Mağdurun deneyim ettiği şeyler (travma, psikolojik sıkıntı): _____
6. Mağdurun suistimal sonucu maruz kaldığı şiddet türü (fiziksel, psikolojik, cinsel): _____
7. Suistimalden önce maruz kalınan şiddet (aile, cinsel): _____
8. Anksiyetenin sebebi nedir: _____
9. Şikâyetler: _____
10. Duygusal durum (korku, sıkıntılı, depresyon, anksiyete, suçluluk, kızgınlık, değişken ruh hâli, öfke, saldırganlık): _____
11. Bilişsel (mantık, bilinç, zihinsel faaliyet, konsantrasyon, hafıza kaybı): _____
12. Motor beceriler (beyin, göz ve el kaslarının birlikte çalışmasıyla gerçekleşen hareketler): _____
13. Psikolojik sıkıntı sorunları (uyku bozukluğu, kalbin hızlı atması, kâbus vs.): _____
14. Alkol, uyuşturucu bağımlılığı: _____
15. İletişim becerileri (izolasyon, sosyal ortama uyum sağlama, iletişim): _____

16. Medeni hâl (çocuklar):

17. Eğitim durumu:

18. İstihdam ve istihdam süresi:

19. Hobiler ve beceriler

20. Kişinin kendini yönetebilmesi (içgüdüsel, beklenmedik hareketler, kendini yönetememek):

21. İntihar eğilimi (girişim veya düşünceler):

22. Başkalarına tehdit teşkil edebilecek saldırgan davranışlar (orta, yüksek):

23. Psikiyatrik semptomlar (halüsinasyonlar, hareketler, davranışlar, göz teması bozukluğu):

24. Psikiyatrist, ek ilaç uzmanı, terapistle sevk:

25. Rehabilitasyon süresi (1 ay, 2 ay, 3 ay):

26. İlk seansın sonucu:

27. İkinci seansın sonucu:

28. Üçüncü seansın sonucu:

29. Son sonuç:

Tarih:

Psikolog:

Sığınmaevi anlaşması

(Sığınmaevinden ayrılırken verilen beyan)

Adı, soyadı

Doğum tarihi

Doğum yeri

Fiziksel adres

Kayıtlı adres

Eğitim durumu

Sosyal durum

Medeni hâl

Çocukların sayısı

Kişinin ait olduğu hedef grup

İletişim bilgileri

Kişisel veya aile üyelerinin iletişim bilgileri (telefon, e-posta, FB, Skype vs.)

Alım tarihi

Ayrılma tarihi

Lütfen adresinizi belirtiniz

Herhangi bir profesyonel beceriniz var mı?

Hangi meslekte uzmanlaşmak istersiniz?

İş yeriniz var mı?

Size bir iş teklif edilirse profesyonel faaliyetlerinizi nerede sürdürmek istersiniz?

Ailenize geri dönebilir misiniz?

Ek tıbbi yardıma ihtiyacınız var mı? Varsa lütfen belirtiniz.

Lütfen sığınmaevinde almış olduğunuz aşağıdaki hizmetleri değerlendiriniz.

HİZMETLER	ÇALIŞMA SÜRECİ	SON KANAAT
SOSYAL YARDIM		
PSİKOLOJİK YARDIM		
PROFESYONEL YARDIM		

Ben, _____, rehabilitasyon sürecimi tamamlamış olup sığınmaevinden gönüllü olarak ayrılmam için onayınızı talep ediyorum

Sosyal hizmet görevlisi: _____

Tarih: _____

Sığınmaevine kabul yükümlülüğü

1. Genel bilgiler

Sığınmaevi - aile üyeleri veya suç failleri tarafından fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmış mağdurların rehabilitasyonu ve geçici için bir tesis.

2. Sığınmaevinin sunduğu hizmetler ve yardımlar

- Yiyecek
- Kıyafet
- Tıp hizmetleri
- Psikolojik yardım
- Hukuki yardım
- Mesleki rehabilitasyon
- Ayrılış

Hizmetlerin faydalı oluşu sığınmaevinde kalan insanların rehabilitasyon işlemine aktif katılımlarına dayanmaktadır. Sığınmaevindeki kalışınız sırasında aşağıdaki rehabilitasyon planına uymanız gerekmektedir.

3. Rehabilitasyon işlemi planı

Aşama 1.

Sığınmaevindeki rehabilitasyon süreci 1-3 ay sürmektedir.

1. hafta deneme sürecidir. Hizmetten faydalanan kişi bu haftada sağlık ve psikolojik muayenelere tabi tutulur.
2. hafta ihtiyaç değerlendirmesine odaklanmaktadır. Bir sosyal hizmet görevlisi müşteri ile çalışır ve ihtiyaçlarını analiz eder. İhtiyaç değerlendirmesine dayanarak müşteri ilgili uzmanla yönlendirilir. Bireysel plan geliştirilir.
3. ve 6. haftalar arasında avukat ve psikolog bireysel plan uyarınca müşteriye yardım sağlar.
7. haftada ihtiyaçlar tekrar değerlendirilir.
8. hafta - Uzmanlardan geri bildirim alınır, aile ile birlikte çalışılır.
9. ve 12. haftalar arasında tekrar entegre etme hazırlıkları başlar. Aile ile yapılan çalışmalar sonlandırılır vs. ve son karar alınır.

Hizmetler hukuki ve psikolojik yardımı, aile ile görüşme randevusunu içerir ve çocukların ihtiyaçlarını yerine getirir. Uzman tarafından atanan tüm görevler rehabilitasyon işlemine katılımı doğ-

rultusunda onayını vermiş olan sığınmaevinde konaklayan kişi tarafından harfiyen yerine getirilir. Rehabilitasyon sırasında müşteri uzman ile birlikte kararlar alır.

Aşama 2.

Hamile kadınlar ve yeni doğmuş bebekleri olan kadınların konaklama süreleri **12 aydan 18 aya kadar** değişir. Bu süre boyunca çocuk için kimlik belgeleri alınır ve başka endişe verici sorunlar çözülür.

Aşama 3.

Rehabilitasyon işlemini tamamlayan sığınmaevinde kalan kişiler (**1-3 ay**) yeni bir başvuru ile mükerrer olarak tekrar entegre olma işlemine geçerler. Tekrar entegre olma işlemi aşağıdakileri içerir:

- Aileye dönüş;
- Mesleki kurslara katılım (2 aylığına). Müşteri yasal koşullar gereğince psikolog eşliğinde seçilmiş mesleki kurslara katılır. Mesleki kurslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından seçilir. Müşterinin düzenli olarak bu kurslara katılması gerekmektedir.
- İşyeri mesleki kursların bitiminden bir hafta önce seçilir.
- 2 aylık çalışma faaliyeti bağımsız yaşamı mümkün kılmak için para toplama dönemidir. Yani kişi kendi gelirini alıp bağımsız bir hayata başlar. Psikolog bu süreçte müşteriye bağımsız bir hayata adapte olmaya hazırlar. Avukat belgelerin tam olup olmadığına karar verir.

Rehabilitasyona katılmayı reddeden müşteriler bir beyan imzalarlar ve hemen çalışma faaliyetine başlarlar.

Aşama 4.

Gözlem süresi **3 aylık süreci kapsar**. Sığınmaevinden ayrılan kişi gözleme tabi tutulamaya rıza gösterir. Gözlem bu sıklıkla yapılır: 1. ayda 4 kere, 2. ayda iki kere ve 3. ayda 1 kere.

4. Sığınmaevinde kalanların yükümlülükleri.

Sığınmaevinde kalan kişilerin kendilerine, sığınmaevi personeline ve sığınmaevinde kalan başka insanlara karşı yerine getirmeleri gereken yükümlülükler vardır.

Sığınmaevinde Konaklayanlar için Kuralların bir nüshasını alıp toplantıyı yürüten kişi ile inceleyebilirsiniz. Her kuralı detaylıca incelemek çok önemlidir.

Bir sosyal hizmet görevlisi gereğini yapabilmeniz için yükümlülüklerinizi iyice anlamanızı sağlamalıdır.

Yukarıdaki kuralları kabul ediyorsanız lütfen anlaşmayı imzalayın.

Sığınmaevinde güzel ve faydalı bir kalışınız olmasını umuyoruz.

Ben _____ rehabilitasyon ve tekrar entegre olma işleminin koşulları konusunda bilgilendirildim. Bu koşullara uymaya hazırım. Anlaşmanın kurallarının kasti ihlalinin bu anlaşmanın feshine yol açabileceğini anlıyorum.

İmza: _____

Tarih: _____

Sosyal hizmet görevlisi: _____

EK 12 Denetim araçları

Seansın başında

- Son toplantımızdan beri ne oldu?
- Neyi konuşmak istersiniz?
- Haberler nasıl?
- Son toplantımızdan beri önemli bir şey oldu mu?

Ana mesele

- Size göre altta yatan sorun nedir?
- Sizi neler engelliyor?
- En büyük sıkıntılarınız nelerdir?
- Sizi en çok ne endişelendiriyor?
- Ne olmasını dilerdiniz?

Neden sonuç ilişkisi

- Sebebi neydi?
- Bu durum nasıl ortaya çıktı?

Detay alma

- Detaylıca konuşabilir misiniz?
- Başka bir şey var mı?
- Sizce bu meseleye bağlantılı olan diğer şeyler nelerdir?

Analiz

- Nasıl?
- Değerlerinizle/planlarınızla/yaşam şeklinizle uyumlu mu?
- Sizce ne anlama gelmektedir?
- Siz ne düşünüyorsunuz? Sizce mümkün müdür?

Dışarıdan görünüş

- 95 yaşında olduğunuzu hayal edin. Geçmişinizi nasıl anlatırdınız?
- Bunu 5 yıl sonra nasıl hatırlayacaksınız?
- Bu hayatınızdaki hedeflerle nasıl bağlantılı?

Varsayım durumları

- Zamanda x gün geri gidebilseydiniz neyi farklı yapardınız?
- Her şeyi yapma izniniz olsa ne yapardınız?

Sonuçlar

- Ne istiyorsunuz?
- Sonuç olarak ne bekliyorsunuz?
- Size ne katacak?

İsteğinize ulaştığınızı nereden biliyorsunuz?
Hedefiniz nedir?

Versiyonlar

Mümkün olan gelişim yolları nelerdir?
Bu kararı verirsiniz ne olacak?

Analiz

Bu konuyu biraz daha inceleyelim...
Beyin fırtınası yapmak ister misiniz?
Anlamadığınızı başka bir boyutu var mı?
Alternatifleriniz nelerdir?

Uygulama

Ne yapılması gerek?
Nasıl bir yardıma ihtiyacınız var?
Ne yapacaksınız?
Nasıl harekete geçeceksiniz?
Eylem planınız nedir?

Eğitim

Benzer bir şey olursa ne yaparsınız?
Her şeye baştan başlayabilerseniz ne yaparsınız?
Kararınıza hiçbir şey etki etmemiş olsaydı ne yapardınız?

Değerlendirme

Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?
Ne düşünüyorsunuz?

Sonuç

Hangi sonuca vardınız?
Bu durumu nasıl tanımladınız?
Sizce bütün bunlar ne anlama geliyor?
Lütfen kısaca faaliyetinizi açıklayın.

Entegrasyon

Ne öğrendiniz?
Bu bilgiyi nasıl sürdürebilirsiniz?
Bunların hepsini aynı çerçeveye nasıl alabilirsiniz?

Kişisel denetime hazırlık formu

1. Kendimi bugün, şu anda nasıl hissediyorum? Bir hafta/ay nasıl geçti?
2. Bugünkü seansımdan neleri öğrenmek isterim?
3. Son denetimimden beri ne yaptım?
4. Başarılarım nelerdir?
5. Neleri rapor etmeliyim? Neden sorumluluk almalıyım?
6. Bugün hangi bilgilere ve başarıları elde etmeliyim?

İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARI İÇİN MUAYENE İSTEĞİ

Sevk Eden Kurum	Sevk Eden Kurum Amirinin Parafı
Soyadı, Adı	Uyruğu
Doğum Tarihi	Cinsiyeti Erkek ☐ Kadın ☐
İkamet Adresi	
Mülki İdare Amirinin Soyadı, Adı, Unvanı, İmzası	Kurum Kayıt Çıkış Tarihi Kurum Kayıt Çıkış No
Sağlık Kurumunun Adı	Sağlık Kurumunun Adı
Sağlık Kurumu Kayıt Tarihi ve No	Sağlık Kurumu Kayıt Tarihi ve No
Teşhis	Teşhis
Tedavi	Tedavi
Tahakkuk eden fatura bedeli (Toplam, TL.) (muayene, tahlil, tedavi)	Tahakkuk eden fatura bedeli (Toplam, TL.) (muayene, tahlil, tedavi)
Muayene Edenin Soyadı, Adı, Unvanı, İmzası, Tarih	Muayene Edenin Soyadı, Adı, Unvanı, İmzası, Tarih
Onaylayanın Unvanı, İmzası, Tarih, Mühür	Onaylayanın Unvanı, İmzası, Tarih, Mühür

02/01/2004 tarih ve 25334 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 05/12/2004 tarihli ve 2003/6565 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince “Türk Ceza Kanunu’nun 201/b maddesine göre insan ticareti mağduru olduğu tespit edilen ve sağlık hizmetleri giderlerini karşıyalacak durumda olmayan yabancı uyruklu hastalar, resmi sağlık kurum ve kuruluşlarınca sunulan sağlık hizmetlerinden yararlanmada 8/1/2002 tarihli ve 4736 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrası hükmünden muaftır.”

- Bu form doldurulduktan sonra sağlık kurum/kuruluşu tarafından Sağlık Müdürlüğüne gönderilecektir.

Mağdur tanımlama formu

TANIMLAMA BELGESİ

İnsan Ticareti Mağdurunun	
Adı Soyadı	
Uyruğu	
Baba Adı	
Ana Adı	
Doğum Tarihi	
Doğum Yeri	
Pasaport No	
Türkiye'ye Gelme Amacı	
Öğrenim Durumu	
Medeni Durumu	
Çocuk Sayısı	
Ülkesindeki Adresi	
Vatandaşlık Numarası	
Düzenlendiği Tarih	

Bu belge, sahibine;

- 05/12/2003 tarihli ve 2003/6565 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca sağlık kuruluşlarından ücretsiz faydalanma hakkı,
- İnsan ticareti mağdurlarının desteklenmesine yönelik faaliyet gösteren sığınmaevlerinde geçici süre barınma ve rehabilitasyon desteğine, destek programına erişim hakkını,
- Türkiye Cumhuriyeti Devletince bir sivil toplum kuruluşu ya da hükümetler arası kuruluş ile işbirliği halinde sağlanacak güvenli ve gönüllü dönüş programına erişim hakkını verir.

(Bu belge; Mağdura 6458 sayılı Kanunun 48 inci maddesi uyarınca düzenlenecek İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni teslim edilene kadar geçerlidir.)

Bu belgede belirtilen hususları okuyarak anladım.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bana sağlayacağı yukarıda da belirtilen geçici süre barınmayı içeren destek programına alınmayı kabul ediyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bana sağlayacağı yukarıda da belirtilen güvenli ve gönüllü dönüş programına alınmayı kabul ediyorum.

Mağdurun Adı Soyadı

İmzası

Yukarıda açık kimliği yazılı olan şahsın İnsan Ticareti Mağduru Mülakat Raporundaki bilgi ve beyanlara dayanılarak insan ticareti mağduru olarak tanımlanması hususunu olurlarınıza arz ederim./...../....

Tanımlama yapan personelin

Adı Soyadı

İmzası

OLUR

.../..../....

Adı Soyadı

İmzası

(İl Göç İdaresi Müdürü)

